

156

Előfizetési díj:
 Negyedévre 1 frt
 Félévre 2 frt
 Egész évre..... 4 frt

 Egyes szám 20 kr.

Megjelen havonként kétszer.

HERKULES

SZERKESZTIK:

PORZSOLT JENŐ.

PORZSOLT KÁLMÁN.

Szerkesztőség
 és
 kiadóhivatal
 Budapest, Rókk-Szilárd
 utca 4.

 Kéziratokat vissza nem
 küldünk.

Az „Achilles“ Sport-Egylet, az „Aradi Korcsolyázó-Egylet, a „Balaton-Egylet“, a „Teregszászi Korcsolyázó-Egylet“, a „Budapesti, hegyvidéki turista-Egylet“, a „Budapesti Korcsolyázó-Egylet“, a „Budapesti Torna-Egylet“, a „Debreczeni Korcsolyázó-Egylet“, a „Debreczeni Torna-Egylet“, az „Egyetemi Athletikai Club“, „Első Magyar Vivó-Egylet“, az „Érsekújvári Vivó- és Torna-Egylet“, a „Fertői Csónakázó-Társaság“, a „Győri Csónakázó-Egylet“, a „Kassai Korcsolyázó-Egylet“, a „Koloszvári Athletikai Club“, a Kolozsvári „Korcsolyázó-Egylet“, a „Föv. Vivó-Club“, a „Körmendi Athletikai Club“, a Kunszentmártoni Csónakázó-Korcsolyázó-Egylet, a „Magyar-Ovári Torna- és Vivó-Egylet“, a „Marosvásárhelyi kerékpár-Egylet“, a „Makói Torna-Egylet“, a „Marosvásárhelyi Korcsolyázó-Egylet“, a „Lévai Torna- és Vivó-Egylet“, a „Lőcsei Korcsolyázó-Egylet“, a „Maros-Vásárhelyi Torna-Egylet“, a „Nagy-Bányai Korcsolyázó-Egylet“, a „Nagy-Enyedi Korcsolyázó-Egylet“, a „Nagy-Kanizsai Torna-Egylet“, a „Nagy-Kállói Korcsolyázó-Egylet“, a „Nemzeti Hajós-Egylet“, a „Neptun Budapesti Evező-Egylet“, az „Ó-Becsei Kerékpár-Egylet“, a „Ó-Budai Torna-Egylet“, a „Pécsi Athletikai Club“, a „Pozsonyi Hajós-Egylet“, a „Pozsonyi Torna-Egylet“, a „Privigyei Korcsolyázó-Egylet“, a „Rimaszombati Korcsolyázó-Egylet“, a „Sátoralja-Ujhelyi Korcsolyázó-Egylet“, a „Selmeczi Akadémiai Athleta-Club“, a „Soproni Korcsolyázó-Egylet“, a „Szabadkai torna-Egylet“, a „Szarvasi Korcsolyázó-Kör“, a „Szegedi Csónakázó-Egylet“, a „Szegedi Korcsolyázó-Egylet“, a „Szegedi Torna-Egylet“, a „Székely-Udvarhelyi Korcsolyázó-Egylet“, a „Székesfehérvári Korcsolyázó-Egylet“, a „Temesvári Korcsolyázó-Egylet“ és az „Újvidéki kerékpár- (Bicyclei) Egyesület“ a „Pápai korcsolya-egylet“, a „Torontáli korcsolyázó és hajós-egylet“, „Szegedi Kerékpár-egyesület“, „Sportkedvelők köre“, „Veszprémi torna-egylet“, „Tordai korcsolyázó-egylet“, „Budapesti Torna-Club“, „Zsombolyai atletikai club“ a „Szászvárosi atletikai club“, a „Szolnoki korcsolyázó-egylet“, a „Budapesti polgári lövészegyesület“

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ö nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

A „Pihenő“ mulattató melléklet tartalma: A „Herkules“ előfizetési ára a „Pihenő“ ingyen melléklettel együtt negyedévre 1 frt. Szathmáryné mama, (arczképpel) Gabányi Árpádtól. — Az ideges munibus-képvisező. (Igaz vadász történet.) *Andronikustól* (Kozma Andor). — A Habsburg Lothringeni ház törzsfészei. *Soós* Antaltól. — Csend. Költemény ifj. *Szász* Gyulától. — Libbenő feny. (Elbeszélés.) *Molnár* Gyulától. — A kárdról *Kenedi* Gézától. — *Képek*: Szathmáryné. — A vásáron. *Pörge* Gergely festménye után. — Egy szál virágot!

TORNA.

Testi nevelés és játék.

A középiskolai ügyünk egész vonalán kezdeményezett reformok sorában a tanulók testi nevelésének belterjesebb fejlesztésére irányzott törekvések méltán foglalnak helyet: e tekintetben nevelési és egészségügyi érdekek találkoznak, és fölötte kívánatos, hogy ezek, akár kölcsönös engedmények útján is, kielégítőleg egyenlitsenek ki.

Az országos tornaversenyre vonatkozó min. körrendelet elismerte, hogy a tornaügy s a testedzés ügye közintézetekben utóbbi időben lendületnek indult: a tornaverseny ezt igazolta és egyébként még jobban igazolhatta volna. De hiányok mindenestre még elég nagy számmal vannak és ezekre czélozott dr. Dollinger a napilapokban is megismertetett memoranduma. Azt találja, hogy az ifjuság testi nevelése utján elért eddigi eredmények rosszak,¹⁾ mi főleg a sorozásoknál és az aránylag rövid élettartamban nyilvánul. Kívánja, hogy az iskola a testi nevelés dolgában annyit tegyen, mint a szellemi nevelés érdekében és hogy a játékra, mint a legtermészetesebb testgyakorlatra, nagyobb figyelem fordíttassék. Tényleg a játék az, mi jelenleg a nevelés összes kérdései közül előtérbe nyomult, nemcsak náunk, hanem külföldön is.

A testi nevelés jelentősége tárgyában elég legyen

¹⁾ A tornázás sikertelenségéről bővebben szól *Felméri*: A neveléstud. kézikönyve, 290. lcp. Sorozhatjuk ezt egyéb „sikertelenségek“ mellé.

e helyen rámutatni *Felméri* L. művére, mely ily című részében (különösen a XI. és XVIII—XIX. fejezetben) javát foglalja össze mindannak, mi e tekintetben felhozható.²⁾ Nekem úgy látszik, hogy a játék és a torna egymással való szembeállításában az utóbbi iránt egykissé igazságtalan. A rossz-zul vezetett tornaoktatás persze igen ötet hátér, de a jól vezetettnek vannak barátságosabb oldalai is: nem zárja ki sem a lelkeséget, sem a játék színezetét; a gyermektermészet, valamint a játékot komolynak, úgy a komolyat is játéknak veszi. Népes alsó osztályok tornaóráin megfigyelhetjük némelykor (nem mindig), hogy a gyermekek inkább unatkoznak, mintsem üdülnék, míg egyik-másik gyakorlatnál rájuk kerül a sor.²⁾ Ilyenkor igazat adunk Mantegazzanak, Christallernek és akárciknek, és kívánjuk a játszótér és a szép időt — épen tél lévén. De ennek nem kell épen így lennie, segíthet a vezetés találekonytsága és temperamentuma. A felső osztályok csapattornázásánál láthatjuk, hogy a tanulók ezt kedvvel űzik, mulatoznak és játszanak; „szükkörű valóság“-nak ez is megjárja.

A mozgással járó játék kétségkívül kiváló becsű és nagyon is megérdemli azt a lelkesedést, melyet szövívői mellette kifejtének. Mint a testi és lelki tevékenység legtermészetesebb kombinációja üdit és mulattat és hatásos befolyással van a kedélyre és a jellem fejlesztésére; kívánatos tehát, hogy a nevelés javára értékesítsük és a testgyakorlat kiegészítő része gyanánt míveljük. Tekintsük hézagpótlónak, de — általános és különös viszonyaink közt — ne tornapótlónak. Kívánjuk, hogy minden középiskolának a tornacsarnokon kívül kellő nagyságu és kellő berendezésű nyári tornatere legyen! Ezzel is lesz elég teendőnk: a XIX. miniszteri jelentésben kimutatott 138 nyári tornatér közül akárhány szűk udvar szerepel, és nagyon kevés intézetnek lesz olyan

¹⁾ Egyéb bőséges irodalom idézve *Schiller* Hermannál Hdb. d. prakt. Päd 38. és 596. II. — *Willmann* O., Didaktik, I. 155, 177, 300, 290 sk. II. 182.

²⁾ Hasonló megfigyelést l. *Rochard*, L'éducation de nos fils. Paris, 1890. 154. l.

nyári tornatere, milyent alább megismertetni szándékozom.

Ha némelyek sokallják az elméleti tantárgyak számát, gondolják meg, mi minden kívánatos a tökéletes testi nevéhez. A testi neveléssel foglalkozó akármelyik műben a játék mellett sorban ott látjuk a vívást, az úszást, a csolnakázást, a lovaglást, az atletikai gyakorlatok egész csoportját, melyek mindegyikénél sokan szép dolgot mondtak.¹⁾ De tanításuk egyelőre nem tarthatók középiskoláink keretébe; itt közvetlenül előmozdíthatjuk a játékot és alkalmilag egyik-másik testedző gyakorlatot, a többiről a családnak kell gondoskodnia.

Mindig jó a nagy ideális követeléseket a kivihetőséggel összemérni és meggondolni azt is, hogy valamint az emberi természet, úgy az emberi intézmények sem ölelhetnek fel mindent. A testi nevelés ügyében annyiszor hangoztatott „mens sana in corpore sano” jelszót gyakran tévesen használják oly értelemben, mintha itéletet fejezne ki a test és lélek közt fennálló viszony, kölcsönhatás vagy azok külön épségi feltételei fölött; pedig Juvenalis nem akart ilyen itéletet mondani, midőn a testi és lelki épséget az istenektől kérendő jónak jelölte. Vegyük csak a „mens sana”-t az iskola rendelkezése értelmében, mint „mentem eruditam”, mérjük a a corpus sanum-hoz (robustum) és csakhamar látjuk, hogy ezt a bizonyára kívánatos egyenmértéket nem találjuk. Marad tehát a megfelelő értelemben veendő óhajítás.²⁾

Vegyük tehát a játékot az iskolai testgyakorlat kiegészítő részének, mint már Jahn is mondta, hogy teljes testgyakorlatot játékok és játszótér nélkül gondolni sem lehet. Midőn az iskola a játékot is felveszi tantervébe és ily módon a tanulók testi jólétéről, üdüléséről és mulattatásáról gondoskodik, ezzel újabb részét veszi magára azoknak a kötelességeknek, melyeket a szülők mindinkább fokozódó mértékben az iskolára hajlandók háritani.³⁾ Ezzel előáll az oly intézkedések szüksége, melyek az iskolának emez újabb feladat teljesítését nagyobb megterhelhetés nélkül lehetővé tegyék, szem előtt tartva azt hogy a játék, ha komoly céljának megfelelően akarjuk művelni, minden egyébtől eltekintve, sok időt, sok felügyeletet és mindenféle gondoskodást követel. A Bokelberg kívánta harmadik harmadik tanóra⁴⁾ (ha kettős óra is) még szerény kívánságnak nevezheti már azokhoz a várakozásokhoz képest, melyek

¹⁾ Franciaországban egy ideig rajongtak a katonai gyakorlatokért; most belátták, hogy azok sem az iskolának, sem a kaszárnyának nem válnak javára és csak a lövészt ajánlják a divisions supérieures növendékeinek. (Rochard, i. m. 169. l. és egyáltalában a francia középiskolákról Fináczy tanulmányos művét.)

²⁾ Hasonló félreértést találunk az utilitarismus kedvelt jelszavánál „non scholae, sed vitae discimus”. Midőn Seneca (Ep. l. XVIII. ep. III. (106.) azt mondja: . . . „nos ut cetera in supervacuum diffundimus, ita philosophiam ipsam; quemadmodum omnium rerum, sic litterarum quoque intemperantia laboramus; non vitae, sed scholae discimus. Vale.” — nem arról panaszkodik, hogy az ifjúság a gyakorlati életben hasznavehetetlen dolgokat tanul, hanem azt emeli ki, hogy a filozofiai szörszálhasogatások (ilyenekről szól) nem vezetnek életbölcseiségre, hogy a szellemesség nem vezet erőnyre. L. Willmann, Didactik als Bildungslehre I., 195. l. (Ezen valóban kimagasló munkára különösen felhívom a figyelmet; v. ö. Ztschr. f. d. oest. Gymn. 1884., 143 sk. 1888. 1124. sk. Lehrproben u. Lehrs. 17. füz. 120. sk. 23. füz. 15. sk. Nálunk még nem igen méltatták.)

³⁾ V. ö. Schiller, i. m. 37. l. — ⁴⁾ Bokelberg. A játék és harmadik óra.

kedvéért a játékot szervezzük. Tényező az is, hogy a játszótér az időjárás miatt nem mindig lehet kellő vagy a kitűzött időben használni. Mozgással járó játékot pedig a tornateremben tűzni nem czélszerű és jóízűen nem is lehet; ehhez tér és friss levegő kell. A jászberényi főgymnasiumban május óta (előbb nem engedte meg a kedvezőtlen időjárás) a tornaórákat a nyári tornatérre tartjuk (korlát nyújtó s effélék nélkül); az előtornászok rendes harmadik óráját kiterjesztettük a felsőbb osztályok összes tanulóira, az alsóbb osztályuaknak is jutott néhány külön órájuk, párszor pedig alkalmilag és vegyest gyűltek össze kisebb számmal az igazgató felügyelete alatt. A kisebb tanulók 10 órakor a szünet alatt is játszanak és futkosnak az int. perszeszük (10 20 m.) udvarán.

A játék belevonását az iskolai élet keretébe a continensen — úgy hiszem — először Németországban találjuk. A braunschweigi gymnasiumban 1876-ban hozták be kötelezőleg a játékot. Játsszanak Halleban, hol a városi tanács 8 holdnyi rétet engedett át játszótérnek, melyet a polgárság berendezett. A játékot mivelik a berlini tanintézetekben, Boroszlóban legujabban behozták a népiskolákba is,¹⁾ főhelye azonban a görllitzi gymnasium, melynek igazgatója, dr. Eitner az ifjúsági játékok buzgó apostola.²⁾ Midőn Goszler, porosz kultuszminister 1882-ben az ifjúság testi nevelésére vonatkozó rendeletét kiadta, Schenkendorf képviselő és Eitner igazgató összeállottak azon kísérletre, hogy a játékot a görllitzi gymnasiumban meghonosítsák. A városi hatóság az alsóbb osztályoknak a sétatérre adott egy térséget, az felsőbb osztályoknak pedig a nagy tornatert jelölte ki.

Gondoskodtak azután a játékszerek beszerzéséről és a felügyelő tanító-személyzet megfelelő díjazásáról. A játék nem volt kötelező; az alsóbb osztály tanulói mindjárt kezdetben nagy számmal jelentkeztek, a felsőbb osztályuak mindinkább csatlakoztak hozzájuk; eleinte szegyenkeztek játszani, az ügy haladt, a tartomány és városi hatóság segélyt adtak 1885-ben a Szedán-nap alkalmával tömeges közönség előtt nagy játékkünnepélyt rendeztek. 1886-ban a népiskolai tanulókat is a játszótérre bocsátották és jelenleg mintegy 240 gymnasiumi tanuló használja azt.

1889-ben Görllitzben megtartott philologus-gyűlésnek szintén bemutatták az ifjúsági játékokat.

Párizsban két magánközépskola, az École-Monge és az École Alsacienne honosította meg az iskolai játékot, különösen pedig a versenyt, és e két iskola tanulói egymás közt is tartanak versenyjátékokat. Az École Monge tornacsarnokának területe 2400 m.³⁾ (a Nemzeti Tornaegylet 550.)⁴⁾ Ez sokat mond. A játék ügyében két irány mutatkozik. „A testi nevelés ligája” Pascal Grousset befolyása alatt régi francia játékokat akar feléleszteni, míg Pierre de Coubertin az angol játékok művelését ajánlja. A fentemlített szövetkezeteknek van saját iskolája és maga nemében mintaszert játszótér; játékmestereit a vidékre is küldi, subventióban nincs hiány, a miniszterium a Tuileriák kertjében és Saint-Cloudban, a Senatus a Luxemburgi kertben játéktérreket engedtek át az iskoláknak, szóval a dolog divatos.⁵⁾

¹⁾ Bokelberg. A harmadik óra. — ²⁾ Dr. Eitner, Die Jugendspiele, mit 52 Abbildungen. 5. Aufl. Kreuznacs u. Leipzig, V. igit. d. r. 1890. E mű megismertet számos játékot, köztük az angol játékokat is és közli a játékszerek árait. — ³⁾ Fináczy, i. m. 251. sk. II.

⁴⁾ Rochard, i. m. 147. sk. II. . . . „L'éducation athlétique est à la mode en ce moment. C'est un véritable engouement

Angolországban a játék hagyományos,¹⁾ Hagyományos játékaik vannak a svájciaknak is. A szabadban való játék 1887. óta a tanulókra kötelező.²⁾

Az Egyesült Allamokban a tornaegyesületek nagy kedveltségnek örvendenek. A gyermekek tornatanítására sok gondot fordítanak, a tornatanítókat jól fizetik, a mozgással járó játékoknak nagy fontosságot tulajdonítanak és azokat ajánlják³⁾

Olaszországban 1860-ban vették fel a testgyakorlatot az összes technikai és klasszikus iskolákba. Játékok alkalmasint ott is fordulnak elő, mert Olaszországnak e tekintetben szintén vannak hagyományai.⁴⁾

Ausztriában (hol különben a testgyakorlat nem kötelező és az 1884-ben újabban kiadott Gymn. Utasításokban elő nem fordul) a középiskolai tanárgyűlés tavaly ajánlotta az ifjúsági játékok behozatalát, mit Gautsch miniszter el is rendelt. A f. é. évi márczius havában Bécsben megtartott tornagyűlés behatóan foglalkozott ezzel az ügygel és a következő tételket állította fel: A játék mielőbb, lehetőleg még a f. nyári félévben hozandó be, heti két órában szabad délutánokon. A vezetéket és a felügyeletet a tornatanító vagy más erre hajlandó és alkalmas tanárok teljesítik, megfelelő díjazás mellett. A szerzendő tapasztalatok alapján megfontolandó a játék belevonása a középiskolák tantervébe, összefüggésben a tananyag egyszerűsítésével. A játék egyelőre nem kötelező. A tornatanítók kiképzésénél a játék különös figyelemben részesítendő.⁵⁾ Ezek értelmében hozta a gyűlés határozatát.

Nálunk már több intézetben művelik a játékot, nem csupán a Ferencz-József nevelőintézetben;⁶⁾ sajnos, hogy a tornaverseny alkalmával a bejelentett játékok bemutatása elmaradt Igen kívánatos, hogy a jövő tanévi Értésítőben egy-egy kis fejezet szenteljen ezen ügynek, melyre a ministerium márczius havi rendelete (ad 48614. ex 1890.) újabban figyelmeztetett, és melynek kivitele oly nagy mértékben függ a helyi viszonyoktól meg az anyagi eszközöktől.

E tekintetben Jászberény város a maga részéről úttörőleg járt előre.

A jászberényi főgymnasium torna- és játéktere.

A jászberényi közs. kath. főgymnasium nyári tornasjátékszötere alig három percznyi távolságban fekszik a főgymnasium épületétől, az u. n. Nádor- vagy Sasos-kert területén. Elnevezését ezen kert a József nádor tiszteletére felállított obeliszktől nyerte, illetőleg az annak csúcsán volt sasról, melynek helyét most a magyar címer foglalja el. A tornatért környezik az u. n. Csincsa-

árok és mellette a főút, a Zagyva mellett elvezető fásoros út, egy kisebb szabad tér és végre köz által választva egy gazdasági udvar, mellette udvarral és kerttel ellátott lakóház.

A térség egy része szabad, másik része túlnyomólag akáczfákkal van befásítva.

Főrészei a következők:

I. A nagy gyakorló tér, katonai rendgyakorlatok és nagyobb tért igénylő labdajátékok számára.

II. A támfá helye.

III. A lebegőfa helye.

Az itt levő köralakú kis téren a bejárat tengelyében emelkedik a c. 9 m. magas nádor-obelisztk, diszítve a főhercegi czimmerrel és csúcsán a nemzeti czimmerrel. Talapatán olvassuk a következő feliratot:

JOSEPHO AUSTRIO
FRANCISCI II. AUG. FRATRI
REGNI HUNG. PALATINO
QUOD PROVINCIAM HANC
IDIB. NOVEMB. MDCCXCVII.
INVISERIT AC EXIMIA UBIQUE
BENIGNIT. SUAE VESTIGIA
RELIQUERIT
JAZYGES ET CUMANI
OPTIMO JUDICI ET COMITI
GRATI POSUERE.
MDCCXCVIII.

IV. A kerülék-alakú-tér (tengelyei 23 és 34 m.) társas és szabadgyakorlatok, kisebb lapdajáték, kötélhúzás, lengő kötél és effélék számára.

V. A tornatér következő részeivel:

1. A leugrás helye a magas ugráshoz; hossza 3 m., szélessége 2 m., homokkal feltöltve. Következik:

2. Az árok a távolugrás számára, oldalain deszkázattal béllelve.

3. A gerely és discussdobás tere, a gerelyfő mögött 4 m. széles és 1.80 m. magas védő-deszkafallal, mely mászófalnak is használható.

4. A mászóállvány (4.80 m. magas) felszerelve 4 mászópóznával, árbocczal és kötelekkel. Ezután következik:

5. A szerkamra, ill. menház a szerekkel (milyenek labdák, discussok, gerelyek, falábak, lapdakosár, emelhető sővénygát, stb.)

6. A szerkamrától balra, a kerítés és a szomszédház istállója által képezett szögletben vannak a 0-helyek.

A berendezést kiegészíti 10 ülőpad.

A főút 2.4 m. széles, hogy 4 tanuló egymás mellett — kettős rendekben — járhasson vagy futhasson. Ezen út hossza 166.43 m. Itt nyertük — a gátversenydíjt. A mellékutak szélessége 2 m. Az utak jó minőségű homokkal vannak borítva, mely idővel kemény pályát fog képezni. Az egész térség léczkerítéssel van körülvéve; hol olyanok még nem voltak, bokrokat és fákat ültettünk (macłura aurantiaca, orgona fagyal, galagonya, tögyek, juharok); a kisebb játszótér, valamint az összes utakat sővénykerítés szegélyezi.

A nagy gyakorlótér területe 1222.498 m.², a többi összes térség területe 3864.992 m.² az egész nyári tornatér területe e szerint 5087.49 m.²

A berendezés és felszerelés költsége mintegy 900 frt volt

Jászberény városnak áldozatkészsége, melylyelezt a szép területet főgymnasiumának átengedte és berendezte, nem szorul magasztalásra. A város uttó

dans tous les lycées de Paris et dans un grand nombre de ceux de province. V. ö. Herkules, VIII. 9. sz. — ¹⁾ L. Felméri. Az iskolázás jelene Angolországban. 1881. G. Raydt, Ein gesunder Geist in einem gesunden Körper. Englische Schulbilder in deutschem Rahmen. 1889. Akadnak is viták: Study versus Sport. — ²⁾ Bokelberg, i. m. 9. l. — ³⁾ J. Baldwin, The art of school management. New-York: Appleton, 1886 67. l. . . . Every school should be provided with ample play-grounds and every proper form of out-door amusement should be encouraged. School life ist the time when, most of all, healthful recreation is needed. Recreation is re-creation. Hardy and vigorous games should be encouraged. We want strong men, able to do and to bear. The more studious the boy, the more vigorous and every be the recreation. — ⁴⁾ Néhány érdekes adatot l. Bruckhardt nál, Renaissance Italien, I. 46., 256. II. 128—130 és jegyzet.

⁵⁾ L. bővebben Ztschr. f. d. oest. Gym. 1891., 5 füz. — ⁶⁾ Régibb játékaikról l. Felméri, A nev. kk. 207. l.

rő példát adott, kövessék mások is; a jászberényi főgymnasiumban pedig legyenek laetitiro nes, laeti magistri, laetissimus.

Rector.

A nagy angol iskolák hygieniájáról.

Ma, midőn Európa-szerte a nevelés reformja van napirenden, sokat példázgatnak az angol iskolák rendtartásáról és eljárásáról. A hivatkozások azonban mindig csak részben találnak, mert az angol viszonyok megítélésénél soha sem lehet helye a generalisáló módszernek. A jogszokások tartós uralma és tekintélye minden téren, de kivált a tanügy terén az egységes centralisatió ellen irányul s a különálló középpontok nagy számát fejleszti ki, melyek mind elég erősek arra, hogy maguk köré gyűjtsék a partialis érdekek és törekvések egész seregét. Az angol iskoláztatásban, s nevezetesen az angol középfoku oktatásban nincs országos uniformitás, mint Poroszországban mindenütt és Franciaországban nagyjából. Alig is lehet az intézeteket máséköp felosztani, mint olyanokra, melyek gazdag alapítványokból tartják fen magukat*) s olyanokra, melyeket egyesek és társulatok tartanak fenn (private schools). De azért e két osztály keretén belül sincs seholy egyezés. Minden iskola egy-egy önálló organismus, mely teljes szabadsággal intézi oktatását és nevelését, néhol csodálatra méltó eredményeket létesítve, másutt az üzleti vállalatok színvonalára lesüllyedve.

Ha mégis akadunk ez iskolák belső életében bizonyos közös vonásokra, ezek nem szervezetbeli azonosságok vagy kormányrendeletek uivelláló hatásának eredményei, hanem az angol faj vérmérsékletével és erkölccseivel összefüggő traditiók. Ily közös vonása minden valamire való angol iskolának a nagy kiterjedésű, lombos fáktól szegélyezett, simára egyengetett pázsitos játszótér, melynek pöcsisárol egy nemrég Angliába és Skóthtonba kiküldött német tanférfiu, Raydt, csodákat tud beszélni**).

Bármilyen ellentmondásnak lássék, odáig jutottunk, hogy a gyermeket, ki az idők kezdetétől fogva azért volt oly kimondhatatlanul kedves, mert öntudatlan egyszerűséggel és természetességgel jár-kezel, tesz-vesz, ugrál és játszik, a mesterséges procedurák egy nemével, mintegy visszafelé következtetve, ujból megtanítsuk arra, ami igazán csak neki sajátja, a játékra, Angliában e század eleje óta tul vannak már a mesterséges megújodás e nehézségein. Az angol ifju bár időhöz kötötten játszik, nem érzi többé a kényszert s boldogtalan volna, ha mindennapi játék-leczkéjétől megfosztanák. Ma, mint tudva van, a játék már integráló része s valóságos nem-

*) Körülbelül 33 ilyen public school van. Ezek közt van 24 ujbabb és 9 régi. Az utóbbiak a leggazdagabbak. A 9 régi public school alapításuk időrendjében Winchester College (Winchesterben, 1387), Eton College (Wind-or mellett, 1440), St Paul's School (Londonban, 1512), Christ's Hospital (Londonban, 1552), Westminster School (Londonban, 1560), Rugby School (Rugbyben, 1567), Harrow School (Harrowban, 157), Charterhouse School (Londonban, 1611) és Dulwich College (London mellett, 1619).

** Ein gesunder Geis in einem gesunden Körper. Englische Schulbilder in deutschem Rahmen nach einer Studienreise aus der Bismarck-Söhnhäuser-Stiftung, geschildert von H. Raydt, S. brektor in Ratzeburg. Mit 44 Abbildungen. Hannover, Carl Mayer. 1889. 266 lap ára 4 márka. — Bar Felméri könyvéből ismeri a magyar közönség az angol iskolákat, Raydt könyvének bemutatása sem lesz fölösleges a szerző másnemű szempontjainál fogva.

zeti bélyege az angol nevelésnek, mely a játékoknak köszöni legnagyobb sikereit nemcsak testi, hanem szellemi tekintetben is.

Ismételtem, szellemi tekintetben is, — mert a türelmes training, melynek a magát a cricket főszereplője, a batsman' egy bekövetkezendő versenyjáték (match) reményében hónapon át aláveti, nemcsak testét, hanem lelkületét s főleg akaratát is megacézolja. Az ezernyi nézősereg üdvkiáltásai és tapsai, melyeknek mások győzelmeinél tanuja volt nem hagyják nyugodni. A súlyos labda hadd horzsolja lábikráit és hadd sebezze meg kezeit, a leváta ezerszeres megforgatása hadd lankaszsa karját, az esővel elegy felszél hadd dermeszse félig gyermek testét, — idővel, ez emberfeletti gyakorlat fíradalmait játszva győzi le, s most már nincs az a dobás, melynek czélzatát sólyom szeme ki ne találná, nincs az a kényes helyzet, melyben hidegvére s gyors elhatározása cserben hagyná. S ami nemes vonások játékközben kifejlődtek lelkében, érvényesülnek más alakban tanítás közben is. Bár naponkint mintegy három óráat töltenek játékkal az angol fiuk, állítják, hogy a kiválóbb iskolák növendékei tudás és értelem dolgában épen nem maradnak el a híres porosz gymnasták mögött. „Ha a dolgot lehető tárgyilagosan itélem meg“ mondja Raydt, „ugy látszik nekem, mintha Angliában a fiatal emberek frissebben és erélyesebben dolgoznának, mint minálunk, s hogy a rövidebb munkaidőben is általában elég sokra mennek. A játékok és testmozgások, melyek rendszerint félbeszakítják a studiumot, nagy mértékben üdítőleg hatnak ujbabb szellemi munka ki fejtésére.“

A criquet főjátéka az angol iskoláknak. De van rajta kívül sok más is. Nem oly divatosak, nem is oly gentlemanlike játékok, mint amaz, de főleg kisebb tanulók előtt igen kedvesek. Ilyen a modernebb keletű és egyszerű lawn-tennis, a kissé durvább, mert birkozásra s öklelőzésre készítő football, a változatos five (szintén labdajáték, melynek számára az Eton College-ben 36 kisebb udvar áll rendelkezésre.) Ezekhez járulnak a sport többi fajtái, minők a vasparipa, az evezés, vívás, korcsolyázás. Az iskolaszerű tornázás (német rendszer), vagyis a rend-, szabad- és szerygyakorlatok ott is megvannak s Raydt néhány jól berendezett ilyen „gymnasiumot“ magasztalva említi, de, ugylátszik, e tornacsarnokot nem valami nagy eöszerezettel használják. Vannak azután a legkiválóbb ntézetek mellett iskolai műhelyek is, melyekben a tanulók avatott technikai vezetés mellett, elméleti tanulmányaiknak mintegy kiegészítésképpen fa- és fémparba vágó kézimunkáival foglalkoznak. E kézi munka tanítás czélját legjobban megismerhetjük az illető iskolák prospectusaiból. A Blairlodge School programjában erre vonatkozólag azt olvassuk: „A műhely czélja egybekapcsolni az elméletet a gyakorlattal. A mi az utóbbit illeti, kettős célra törekszünk. Először is, hadd tanulja meg az ifju saját kezével előállítani azokat a készülékeket, melyekre tanórájában, a physical kísérleteknél szüksége van, mi által a tudomány részleteibe olyan belátást nyer, melyre más uton sohasem tehet szert. Másodsor, hadd ismerje meg jól a műhelyek egyszerűbb tárgyait. Ha e tárgyakat alaposan megismeri, roppant sok időt takarít meg jövendő mérnöki pályáján. A gyakorlati tevékenységgel mindenkor párhuzamosan kell haladni a természettudományokban való elméleti oktatásnak, melyet, nagy szükségessége dacára is, csak a legnagyobb nehézségekkel lesz képes elsajátítani a mérnök, a forgalomban levő műhely mindennapi munkája

közt. — A gyakorlat és elmélet e korai egybekapcsolása megbecsülhetetlen hasznára fog válni az ifjunak, ki az elméleti természettudományokat akarja tanulmányozni, vagy a mérnöki pályát választja. Egyik esetben megtanulja, hogyan kell kezeit használnia s magát a mechanistól függetleníteni, a másik esetben pedig a tudományos ismeret alapját rakja le, mely nélkül nem lehet reménye szakmájában kiválót teremteni. *Fináczy Ernő*

(Vége köv.)

A tornatanítás iskoláinkban.

Jászberényi községi kath. főgymnasium. Mintaszerű berendezés a testgyakorlati oktatás számára! Ujjonnan berendezett játéktér, versenyek és vívás az iskolában. Elegendő csak e néhány szó idejegyzése, hogy jelezzük azt a nagy haladást, melyet a tornatanítás ez iskolában *Himpfner* Béla igazgatása s *Baranyi* Balázs és *Paraj* Imre tornatanárok működése mellett elért. Valóságos mintául szolgálhat ez intézet az országban. S hogy példáját sokan kövessék, fentebb egész terjedelmében közöljük az *Értesítőből* a „Testi nevelés és játék” című érdekes közleményt és a játéktér leírását. Itt csak azt említjük föl még, hogy előtornászok tanfolyamat is rendeztetett. Az előtornászok hetenkint egy órában gyakorlati oktatást nyertek a tervezetben felvett gyakorlatok szabatos kivitelében és az azoknál szükséges segédkezésben. Előtornászok voltak: *Móczár Andor*, *Weisz József V.*, *Ambrus Antal*, *Dzurik József*, *Muhorai János*, *Schlesinger Ferencz VI.*, *Brünauer Jenő*, *Csordás József*, *Riszner Ödön VII.*, *Mihályi István VIII.* oszt. tanulók. A háromhavi vívási tanfolyamban (het. 3 óra) *Desseuffy* József vezetése alatt résztvettek: *Bundi Béla*, *Holczler Lajos*, *Mihályi Iván*, *Weisz Sándor VIII.* oszt. és *Brünauer Jenő*, *Riszner Ödön VII.* oszt. tanulók.

Székelyudvarhely kir. állami főreáliskola. Kiválóan mintaszerűen tanítottatott a tornázás, mi főképen annak tulajdonítható, hogy egy magas képesítéssel bíró tanár: *dr. Vajda Emil*, a magyar nyelv és bölcsélet tanára oktatta a tornát is. Különösen ki kell emelnünk, hogy *dr. Vajda ur*, mint — az *Értesítőből* látjuk — teljesen magáévá tette lapunk álláspontját a kirándulásokra nézve, a mennyiben ezeket játékokkal és tornatanítással kötötte össze. Itt közöljük az évi tornavizsgálóról szóló jelentést:

Az ifjuság tornavizsgálata június hó 21-én tartatott meg az új tornacsarnokban, díszes és nagyszámu közönség jelenlétében. Az ifjuság felvonulása s 4 csoportban való sorakozása, az ifj. dalárda által előadott tornász indulója után, igazgató a közönséget üdvözölvén, kijelenti, hogy e vizsgálat versenytornázással is lesz összekötve s a versenyzők legjobbjainak jutalmazására, a tanárkar szerény tehetségéhez képest, könyv- és pénzbeli jutalmakat tűzött ki. E jutalmak odaitélésére egy verseny bírálóbizottságra lévén szükség, *Florján János* kir. törv. elnök elnöklete alatt *dr. Török Albert* alispán, *dr. Ráczkőy Sámuel*, *Tamás Albert*, *Soó Gáspár*, *Mestlitz János* és *dr. Vajda Emil* (tornatanár) urakat kéri fel. Ezután felhívja a tornatanárt, hogy a vizsgálatot kezdje meg. A tanulók 4 csoportban előbb szabadgyakorlatokat mutattak be botokkal és súlyzókkal. 23 tanuló pedig bemutatta szabatosan a magyar tanulók orsz. tornaversenyére gyakorolt és betanult szabadgyakorlatokat is. E gyakorlatok után megkezdődött a versenytornázás, melyben 16 tanuló vett részt. Az igen sikerült gyakorlatok befejeztével a bíráló bizottság a díjakat, melyek 24 frt pénz- és 5 frt 40 kr. értékű könyv jutalmakból állottak, 4 osztályba sorozta. I-ső díjat nyertek: *Dancos Hilár V-ik*, *Fekete Aladár VI-ik* és *Máthé József V-ik* oszt. tanulók. Előbbi Szana Tamás »Petőfiné Szendrey Julia« c. művét, utóbbiak 4—4 forintot. II-ik díjat nyert *Szolga Ferencz V-ik* oszt. t. 3 forintot. III-ik díjat nyertek: *Bencze Imre VII.*, *Kassay Árpád* és *Tolvaly Ferencz V.* oszt. t. 2—2 forintot. IV-ik díjat nyertek: *Hillner János VI.* oszt. és *Bernád Frigyes V-ik* oszt. tan. 1'50—1'50 krt. Díjakkal tüntettek ki továbbá: *Martini Róbert*

IV-ik és *Máthé István II-ik* oszt. t. 3 drb. ezüst huszassal; s végül *Csép Balázs*, *Galter János*, *Ferenczi Endre III-ik* és *Martini Adolf II-ik* oszt. t. egy-egy ezüst huszassal.

A jutalmak kiosztása alkalmával az intézeti igazgató beszédet tartott az ifjusághoz, melyet az lelkesen megélt. A sikerült vizsgálat után a tanulók 4 szakaszban vonultak haza.

A tanárkarból jutalomdíjakat adtak: *Áldor Imre* egy drb. 5 frt 40 kr. értékű könyvet; *dr. Solymosi Lajos* kir. ig. 2 frtot; *dr. Vajda Emil* 6 frtot; *Hlatky Miklós*, *Hann Károly* és *dr. Oláh Béla* 1—1 frtot; a fennebbi összeg kiegészítéséhez járultak: *Egy ügybarát* 5 frt, *Florján János* 2 frt, *dr. Török Albert* 2 frt, *Tamás Albert* 1 frt, *Soó Gáspár* 1 frtot. Összesen 24 frt. Fogadják a nemes szívű adakozók e helyen is az igazgatóság hálás köszönetét.

A b.-csabai tornaegyesület úgy, mint a mult évben pünkösdkor, az idén augusztus 30-án rendez torna- és bicikli-versenyt. A rendező bizottság már összeállította az ünnepély műsorát. Díjak arany-, ezüst- és bronzérmek lesznek. A verseny sorrendje a következő: Füzér, bemutatva a csabai tornaegyesület által: 1. *Kezdők kerékpárversenye magas gépeken* (nyílt verseny) 1000 méter. Díjak: elsőnek ezüst érem és oklevél, másodiknak ezüst érem, harmadiknak bronzérem. — 2. *Korlát-verseny/ordnás* (nyílt verseny). Díjak: elsőnek ezüst érem és oklevél, másodiknak ezüst érem, harmadiknak bronz érem. — 3. *Alacsony gépek versenye* (nyílt verseny) 2000 méter. Díjak: elsőnek ezüst érem és oklevél, másodiknak ezüst érem, harmadiknak bronz érem. — 4. *Távugrás és sulydolás távolra* (zárt verseny). Díjak: elsőnek ezüst érem, másodiknak bronz érem. — 5. *Magas ugrás* (nyílt verseny). Díjak: ezüst és bronz érem. — 6. *Nagy kerékpárverseny* (nyílt verseny) 3000 méter. Díjak: arany-, ezüst- és bronz érem. — 7. *Gyűrűhinta-verseny* (nyílt verseny). Díjak: ezüst és bronz érem. — 8. *Sikfutás* (zárt verseny). 100 yard (91'3 m.). Díjak: ezüst és bronz érem. — 9. *Nyújtó-verseny/tornázás* (nyílt verseny). Díjak: ezüst érem és oklevél, ezüst érem, bronz érem. — 10. *Műkerékpározás* (nyílt verseny). Díjak: ezüst érem és oklevél, ezüst érem, bronz érem. — 11. *Karóvívás* (nyílt verseny) 6 voltra. Díjak: ezüst és bronz érem. — 12. *Vigasz-kerékpárverseny* (nyílt verseny). Díjak: ezüst és bronz érem. Általános ügyességi díj gyanánt azon kívül még egy arany érem lesz kiadva. A nevezések augusztus 20-ig fogadtatnak el és *Michnay Gyula* tornaegyleti művezetőhöz küldendők. Tét nincsen, bánatpénz 2 frtig. Zárt versenyben csak a csabai tornaegylet tagjai vehetnek részt.

VELOCIPÉDEZÉS.

Az első pozsonyi kerékpár egyesület rendkívüli közgyűlése.

Pozsony, július 26-án.

A rendkívül látogatott és érdeklődő gyűlés anyiban változatos képet tárt elénk, amennyiben a tagoknak csak egy része jelent meg ünnepies öltözetben, míg körülbelül fele része mind a régibb, mind az újabb tagoknak, zubbonyban jelentek meg.

Simonyi Iván elnök lendületes magyar beszéddel nyitotta meg a közgyűlést *Sárosy* hazánk jeles költője eg ik költeményét ezen szavakkal kezdi: Az „Úr” látván, hogy nincsenek lovas angyalai, megteremté a huszárt. Mi kerékpározók nem vagyunk ugyan angyalok, de vasparipánknak, hasonlóan *Merkur* isten küldöttéhez, szárnya van. De sőt ama probléma, melynek megfejtését a legnagyobb bölcselők óhajtották, nekünk részben sike-

rült, mi legyőzzük a tért és időt. Emellett éppenséggel nem tévedünk, mint ezt némely bölcselek teszik, valamely megközelíthetetlen felhő világba. A mi paripánk szilárd, biztos alapon repül, mely alatt szóló azonban nem csupán a szilárd talajt érti. Erős alap mely a sportunknak a közel jövőben mind nagyobb elterjedést biztosít, azon tény, hogy a kerékpározás sportja rendkívül előmozdítja az egészséget. Sem nem merész, sem nem túlzott azon állítás, hogy az hivatva van a jövő nemzedék nemesítését elősegíteni, azért a szóló kétszeres örömmel üdvözlö, hogy a tudományok magaslatán álló férfiak, kik hivatva vannak az egészség felett örködni, mint dr. *Welits* Dezső orvos, mint e sportnak nagyra becsült hive, dr. *Pávay* Vajna Gábor orsz. kórházi főorvos és dr. *Hollerung* ezredorvos pedig egyesületünk iránt való rokonszenvük és érdeklődésüknek adják jelét. — Szóló sajnálja, hogy az általa sokrabecsült tanítók, melyben neki oly számos barátja van, egyetlen tagja sincs ez egyesületnek, pedig a tanítók volnának első sorban hivatva az ifjuság tehetségének és egészségének előmozdításáról gondoskodni.

Az elnök ezután bejelenti, hogy *Wieden* lakatosmester (András-utca) a saját és az egyesület egyik tagjának költségén egy ügyes és képesített gépészt sürgősen Bécsbe küldött, hogy *Goldband* gyáros vezetése alatt gyakorlatilag tanulmányozza a leginkább használt kerékpárrendszert, annak szerkezetét és a javításnál szükséges legfontosabb teendőket, — továbbá, hogy *Wieden* lakatosmester műhelyében már számos javítási munkák azonnal és teljes megelégedésre elkészítettek, mely jelentést élénk tetszéssel fogadták.

Erre következett a napirend. — *Hanno* sötét kék színű vasparipás öltözetet javasol kijelölni, mely az 1892-ik évben legyen rendszeren behozva, mely indítványát hosszabb beszédben okolja meg.

Brandstätter alelnök határozottan ellenzi a kék ruhát, mely a szemnek szép ugyan, de gyakorlatilag nem alkalmas.

Wetschl vál. tag szintén a kék ruha ellen szólott. Daczára ennek a többség a sötétkék ruhát hangoztatta.

Hackenberger Zsiga hosszabb beszédben foglalta össze ugy az eddigi, mint a sötétkéruha előnyeit és hátrányait.

Simonyi kívánja, hogy engedjék meg neki legalább eddigi kerékpáros-ruháját elhordani, mit elfogadtak.

A szavazás, illetőleg az ellenpróbánál négy tag kivételével, az összes jelen voltak a sötétkék ruha mellett állottak fel.

Hanno egy indítványt olvas fel, mely szerint *Friedl*, fényképész és egyes. jegyző hajlandó az egyesület összes tagjainak arcképét díjmentesen elkészíteni, akár csoport- akár egyes fénykép szerint. — Hosszabb vita után, *Simonyi* indítványát fogadták el, hogy úgy a csoportképet, valamint minden egyes tag arcképét elkészítetvén, azt egy keretbe foglalják.

Erre jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak *Hackenberger* Zsigának, akinek fáradozása és áldozatából a körhelyiség kitűnő gyakorló helylyé változott át.

Miután az elnök bejelenté, hogy a mai napp, egyhangulag elfogadtattak egyesületi tagokul: *Ronchetti*, *Fehér* vasuti tisztviselő és *Werner*; *Gratz* és *Goldband* gyáros (pártoló tag), továbbá szülői beleegyezéssel *Beck* és *Ebner* tanulók, az új jegyzőválasztásra tért át a közgyűlés, mert *Friedl* októberben katonai kötelezettsége vonja el. — *Hanno* javaslatára *Oltót* magyar és *Mayert* német jegyzővé közfelkiáltással megválasztották.

Majd lelkes éljenzés közepett szavaz köszönetet a közgyűlés *Westphalnak*, valóban fáradhatatlan kezdő-oktatásáért; és minthogy a belépett új tagok jelenlegi nagy száma lehetetlenné teszi az összes tagoknak oktatását átvennie, élénk éljenzés között *Hackenberger* és *Hanno* urak késznek nyilatkoztak, hogy *Westphal* úrnak az ujon belépők betanításában, valamint a kirándulásoknál is segíteni fognak.

Végül még azon óhaj nyilvánulása után, hogy az egyesület tagjai hetenkint legalább egyszer társas-összejevetelt tartsanak, és e célra *Wellisch* vendéglőjét jelölték ki, az elnök berekesztette az igen élénk közgyűlést. (Ny.)

CSÓNAKÁZÁS.

Veszélyes utazás. F. hó 22-én egy *Uddgreen* nevű svéd újságíró érkezett Kopenhágába ki a *Götheburg* és *London* közötti tengeri utat 17 láb hosszú és 3 láb széles csónaknak akarja megtenni. *Götheburgot* f. hó 4-én hagyta el és csak f. hó 22-én érkezett Kopenhágába. Innen *Kielbe* *Cuxhafenbe* a németországi partokon, a *Zuider* tótól *Rotterdamig*, majd pedig a calaisi csatornán *Doweig*, végül a *Themsén* egészen *Londonig* szándékozik vitorlázni kis csónakán. A merész utazó már eddig is nagy veszélyeken ment keresztül. A hírlapíró utazásának sikerére nem fogadott, csupán mulatságból teszi meg a »Kirándulást«.

A *Stefánia* yacht-egylet, vitorlás versenyének első szakasza véget ért. A versenyek igen szépen sikerültek. Az egyleti díjat »Alma« és »Miczi« ellen *Andrásky Sándor* gr. és *Karácsonyi Kamillo* gr. »Feretegje« nyerte meg. A »Almási« díjat *Eszterházy Mihály* gr. »Alma« hajója vitte el. A yachtóok számára *Nádasdy Ferencz* gróf adott díjat; a győztes *Hertelendy Ferencz* »Olyan nincs« yachtja lett. Végre a hölgyek díja a »Mizsi-é« (*Nádasdy Ferencz* gróf tulajdona) a *Commodore*-díj az »Almáé« lett. A vitorlás versenyek közé eső lawn-tennis verseny *dialosa Pálffy* Lencsi grófnő. E verseny *Izabella* főhercegnő védnöksége alatt állott; de a védasszony a családi gyász miatt a megígért látogatásról lemondott.

LÖVÉSZET.

A budapesti polgári lövész-egyesület.

A budapesti polgári lövőházban 1891. július hó 26-án tartott rendes díjlövészetben a következő czéllövők nyertek:

A 225—300 méter távolságu honvéd czéltáblán 20 lövés közül legtöbbször talált: *Benkő Ferencz*, *Déván Károly*, *Korotovits Szilárd*, *Havas Sándor*, *Welsch Emil*.

A 225—300 méter távolságu honvéd czéltáblán középlövésre: *Havas Sándor*, *Benkő Ferencz*, *Reich Zoltán*, *Welsch Emil*.

A kezdők czéltábláján 20 lövés közül legtöbbször talált 150 méter távolság: *Lax Adolf*, *Bulisz Ferencz*, *Biszaker Tamás*.

A pisztoly czéltáblán legtöbbször talált: *Dr. Axaméthy Lajos*, *Roskonyi Károly*, *Benkő Ferencz*.

A pisztoly czéltáblán középlövészek: *Dr. Axaméthy Lajos*, *Lax Adolf*, *Bulisz Ferencz*.

A pisztoly kezdők czéltábláján legtöbbször talált: *Bulisz Ferencz*, *Mihály Ferencz*, *Lax Adolf*.

A kezdők és hölgyek *Flobert* czéltábláján legtöbbször talált: *Weisz Etel*, *Grau Aranka*, *Reich Zoltánné*.

Összes lövések száma 1879.

Érczhegyi Ferencz,
főlövész-mester.

ATHLETIKA.

A Körmenői Athletikai Club Körmenőben, a Sörházkertben, július 25-én zártkörű nyári táncmulatságot rendezett. **Vívómesterek mérkőzése.** Benedek Gyula aradi vívómester meg fog mérkőzni Temesvároztól Hartl bécsi és Kyss makói vívómesterekkel. Hartl most Benedekhez levelet intézett, amelyben azt kívánja, hogy a mérkőzést megelőzően 200 forint biztosítékot tegyenek le a mérkőző felek. Benedek Hartl kívánásának eleget tett.

TURISTA SPORT.

Fővárosi tanítók a lomniczi csucson. Mint Tátra-Füredről írják, Kovács Rezső és Krén József fővárosi tanítók e hó 20-án megmászta a lomniczi csucson és szakadó esőben, de jó kedvvel értek le. A kitaró turisták egy-két nap múlva a gerlachfalvi csucson fogják megmászni.

A budapesti hegyvidéki turista egyesület aug. 2-án d. e. 11 órakor a svábhegyi Eötvös-villában levő helyiségében Méri János kir. tanácsos elnöke alatt közgyűlést tart.

VADÁSZAT.

Szegedi vadásztársaság. A Szegedi Híradóban olvassuk: Rossz hír a Nimródoknak. Nekünk sem esik jól, ha a szegedi vadásztársulatnak, ennek a derék egyesületnek ez egyszer rossz újságot kell mondanunk. A városi közgyűlése tudvalevőleg a nyilvános árlejtés mellőzésével, újabb három évre is a Nimródoknak adta ki a szegedi vadászterületet. Ezt a körülménytől, nagyon sok speciális szegedi körülménytől megokolt határozatot egyik biz. tag megfélembreztette a belügyminiszter csakugyan föl is oldotta, elrendelvé a bérbeadásra a nyilvános árlejtést. Hja, odafele sem tudhatnak mindent!

USZÁS.

Uszó verseny. A vasarnapra tervezett uszóverseny a fővárosban a hideg idő miatt elhalasztott.

LÓSPORT.

A nevezetesebb augusztusi versenyek a budapesti versenyen a következők lesznek: »Kétévesek omniuma« vasárnap, augusztus 9-én; »Igazgatósági díj« kedden, 11-én; »Szent-István-díj« csütörtökön, 13-án; »Elnöki díj« szombaton, 15-én; »Augusztusi-Handicap« vasárnap, 16-án; »Budapesti díj« csütörtökön, 20-án; »Nyári Handicap« vasárnap, 23-án.

KARLSBADI

cipő-külön-
legességek.Kajári
Dezső

Budapest, Dorottya-utca 8. szám a.

Ajánlja legdusabb választékban

férfi-, női- és gyermek-czipő-árukat

séta- és promenade-czipőket

a legolcsóbb árak mellett. — Különös figyelemmel regatta-, velocipédező-, turista- és hegymászó tornaczipőket, vadász csizmákat

mindennemű bőr- és vászonból urak, hölgyek és gyermekek részére

ugymint Legújabb openkát vagy boeskorokat,

világos bőr- és gummitalpu czipőket

nagy választékban raktáron tart.

Vidéki megrendelések mérték vagy minta-czipő szerint leggyorsabban eszközölnétek.

Fischer Győző

városligeti

testegyesítő és vizgyógyintézete

(ezelőtt Dr. Fischhof vizgyógyintézete)

Budapest, Városliget, Hermina-út 1525.

I. Testegyesítés Hessing módszere szerint történik.

Az intézet kitüntetését nyert az 1889. évi országos kisednevelési kiállítás alkalmával a „Hessing” gyógy mód honosításáért.

II. Vizgyógy mód. dr. Fischhof rendszere szerint alkalmaztatik.

Felvétetnek bennlakó és bejáró betegek.

Tramway, Omnibusz, Telefon

Programm bérmentve.

Jutányos árak !!!

Porzsolt Ernő

műépítész és építőmester

építési irodája

Budapest, VIII. Röck Szilárd u. 4.

elvéllal mindennemű építkezéseket, tervek készítését és kivitelét; palotákat, bérházakat, nyaralókat, tornacsarnokokat, csónakdákat, versenypályákat stb.

A fertői vitorlázó társaságnak feloslása következtében azonnal és a legolcsóbb áron eladó többrendbeli küllőre és illetve centreboarddal épült

vitorlás csónak és yacht.

Felvilágosításokkal szolgál

KISS ÖDÖN

ügyvéd

→ SOPRONBAN. ←

Specialista vadász- és turista-felszerelésekre

F. TURCZYNSKI

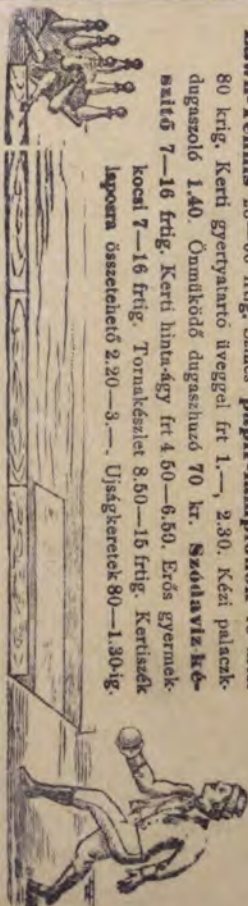
Wien, I Wollzeile 17.

Speciális raktárt tart *teljesturista-vadász- és sport ruháztalból urak és hölgyek* számára. Lodenruhák, vízhatlan esőköpenyek teveszőrből és lódenből, valamint havelok köpenyek. Eredeti goisern hegyiczipők. Szarvasbőr és zergebőr nadrágok. Szőrme-kalapok. Turista-tarisznyák és zsákok. Angol flanell- és selyem-ingek. Hegyes jégmászó csákányok aczélből. Látszó üvegek. Bajor hőczipők. Lámpások. Hegymászó-botok stb.

Ajánlják az üzletet: Az alsó Ausztriai vadászati véd-egylet, az osztrák turista-club, a német és osztrák Alpes-egylet „Ausztria” osztalya, az osztrák Alpes-club és számos más egyesület.

Mintaszerű turista-fölszerelések.

KERTÉSZ TÓDOR BUDAPEST, Dorottya-utca 1. szám
szíves figyelembe megrendelés végett ajánlja a legnem-szerűbb kuglizó-
golyókat 9 9 1/2 10 10 1/2 11 11 1/2 12 12 1/2 13 13 1/2 cm. átmérőjű
1.16 1.80 1.60 1.70 1.90 2.16 2.30 2.50 2.70 2.85
Egy készlet tartós kemény gyertyántáblából készült kuglizó-bábok ft 2.50.
Kuglizó társulatoknak alkalmas nyeregny-díjak. **Órosz női kuglizó** egész szék udvaron
is felállítható egy készlet bábok, golyó és szinórral 5.25—6.25.
Kerti Flóbert-puska 8—25 frtg. Vaszcelábla kíngró bonóccsal 2—8 frtg.
Arleston zenélő szekrény 6 zenedarabnal 20 ft. Angol **Croquet-játék** 10—30 frtg.
Lawn-Tennis 28—60 frtg. Szines **papír-lampionok** 15 krtól
80 krtig. Kerti gyertyántábla üveggel ft 1.—, 2.30. Kézi palack-
dugaszoló 1.40. Önműködő dugaszoló 70 kr. **Szólavíz ké-
szítés** 7—16 frtg. Kerti hinta-díj ft 4.50—6.50. Erős gyermek-
kosci 7—16 frtg. Tornakészlet 8.50—15 frtg. Kertész-
lapokra összerakható 2.20—3.—. Ujstágeretek 80—1.30-ig.

Herbster Károly mechanikus

ajánlja, mint a világhírű
Hillman Herbert Coventry angol cég képviselője:

„Premien Safety“-jét

golyókkal ellátott kormányzóval. A kerekre alkal-
mazott kaucuk belül üres, minélfogva kellemes rajt
járni rossz utcákon és homokos talajon.

Kapható a legnagyobb varrógép- és velocipéd-
raktárban:

Budapest, Károly-körut 3.

Pályázat

tornatanitói állásra.

A pozsonyi ág. h. ev lyceumban a
tornatanitói állomás a jövő tanév
kezdetével betöltendő. Az adandó heti órák
16, a díjazás évi 600 forint

Pályázhatnak protestans vallású, okle-
véllel bíró egyének. A kéllően felszerelt
folyamodványok f. é augusztus hó 15-ig
a lyceumi igazgatóságához beküldendők.

Pozsonyban, 1891. Julius hó.

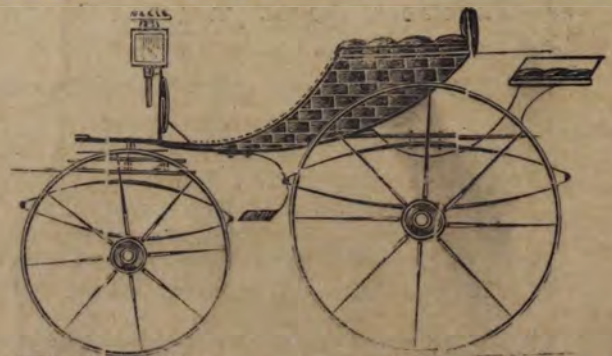
dr. Samarjay Károly,

egyh és isk. felügyelő.

Zsigmondi Károly kocsigyára

Imre-utca 7.

Kívánatra árjegyzéket ingyen küld.

A „HERKULES“ mulattató melléklete.

PIHENŐ

A „HERKULES“ előfizetési ára a „PIHENŐ“ mulattató melléklettel együtt negyedévre 1 frt, félévre 2 frt, egész évre 4 frt. A „Pihenő“ra külön előfizetni nem lehet. Előfizetések és hirdetések a „Herkules“ kiadó hivatalába (Budapest VIII., Röck Szilárd-utca 4.) küldendők.

Szathmáryné mama.

Nemzeti színházunk hirneves művésznője, Szathmáryné, mult év deczember havában vált meg a színháztól, melynek negyven évig volt egyik büszkesége.

Nem szándékozom és hivatottnak sem érzem magamat arra, hogy e hasábokon Szathmárynéről, a nagy művésznőről mondjak ítéletet, s a „hazai művészet körül szerzett kiváló érdemei“-t méltányoljam. Ez a kritika hivatott embernek kötelessége, ki a magyar kultúra és művészet történelmének lapjain úgy sem feledkezhetik meg a Szathmáryné nevééről. Oda írta ő azt maga, letörölhetlen betűkkel, saját nemében páratlan művészetével. Annyit jelentek csak ki tudomásul, hogy művésznőnk színészi pályájának 60-ik évében, mint a nemzeti színháznak 40 éves tagja vonult nyugalomba. Ha semmi egyebet nem tekintünk, már magukban ezek a számok is kell, hogy tiszteletet gerjesszenek iránta mindenki, kinek fogalma van arról, mit tesz az ily hosszú időn át, törhetlen szívvel, önfeláldozó lelkesedéssel és buzgó kötelességérzettel a színművészet műzsájának szolgálatában állni. Hát még a magyar színművészet műzsájának! . . . a ki oly soká volt meztláb futkosó, rongyokba burkolt, éhező, fázó, lenézett, hajléktalan, mostoha gyermeke a kornak s egyéb viszályokkal küzködő nemzetnek.

A színészi pálya olyan, mint a katonai — hadjárat alkalmával. Folytonos izgalom, örökös felkorbácsolása az érzelmeknek, keblünkben dúló küzdelme a mestersegesen földézett szenvedélyeknek, örömmek ngy, mint fájdalomnak, mely mikor kítör belőlünk, ugyanakkor vele szakad, ha csak parányi része is, de mégis része saját „Én“-ünknek,

és annak a rezgő húsdarabnak, melynek neve szív.

A katonának minden hadjáratban eltöltött éve duplán számít; a színész-

Szathmáryné olyan harczoza színművészetünknek, hogy az ő 120 éve előtt tisztelettel kell meghajolnunk.

*

Az 1818-ik év február 1-ső napján ajándékozott meg minket az ég Lujza mamával, Rimaszombatban. Atyja: Farkas János, a színészet világában „a szép Farkas“ melléknévvel ismert híres, hős és szerelmes színész volt annak idején Budán, még a Kántor-féle erában. Lujza mama mint egészen kis gyermek árvaságra jutott s olyan korban, mikor más leánykák még a bubával játszanak, ő már maga játszott bubaszerepeket, s mint a társulat gyermekszínésznője, nélkülözést szenvedve, túrve, küzködve, kenyeret keresett.

„Kronsteini harcjáték“, „Embergylölés és megbánás“, „Fejedelem titkos utazása“, „Krollin óbester“, „Formentériai remete“, „Háládatosság ünnepe“, „Kalábriai haramiák“, „Kettősök“, „Lákostai Timóteus Sebestyén“ stb. stb. című darabokban aratta Lujza mama első színpadi babérait.

Három éves volt, mikor legelőször föllépett. Metastásiónak „Abel halála“ című, 1750-ben fordított darabjában játszta az angyalt. Ennyiből állott az egész szerep:

„Vedd est a füvet; főzsd med tiszta vízben; add be Adámnat és ő meddődül!“

*

Lujza mamának gyermekkorában olyan mély hangja volt, hogy a színészek, a különben is mogorva és nagyon szófukar leánykát, mint valami kuriózumot pénzért beszéltették. Különösen Szentpétery szokta volt a kis Lujzát garással és cukorral tömni, csak hogy szavát vehesse. S a mint az évek multak, Lujza mamának is kezdett megjönni a szava és ő beszélt, még pedig

SZATHMÁRYNÉ mint Fülekiné. (Báلكirálynő.)

nek, fájdalom, gyakran még egy évet is felére szeretnék redukálni, kivált mikor a háború végén kikapja a „lénung“-ot.

ugy, hogy az egész ország közönségének a figyelmét magára vonta. Már 1830-ban, mikor alig mult 12 éves, szerződött volt a kolozsvári színházhoz gyermek és „ifjonz” szerepekre, s mint ilyen főlváltva játszott a vidék minden nagyobb városában s kellett általános feltűnést rendkívül éles megfigyelő tehetségével, élénk felfogásával s azzal a meglepő természetességgel, mely apró fogások és fortélyok nélkül, mint az örök igazság, lebilincseli és magával ragadja a nézőt s mely művészi tulajdonsága őt később oly nagygyá, mondhatjuk páratlaná tette.

A gyermekből okos, ügyes és nagyon szép leány lett s 15 éves korában Kilényi társulatához szerződttették, még pedig elsőrendű drámai szende szerepekre.

1834-ben ment férjhez. Egyik pályatársa, ki maga is jeles színész volt, Szathmáry Dániel vezette oltárhoz. Egy évvel később született fia Károly. Régi jó ismerőse a közönségnek, ki több évig volt a budapesti nemzeti színháznak is tagja, s hol mint kimagasló művész, hol mint igazgató beutazta az egész országot s ma is a vidék jelesei között foglal helyet. Másik fia: Árpád, a színészet világában „Szatyi ur” néven szintén országszerte ismeretes. Soká volt a népszínház tagja s elmondhatja magáról, hogy: „a hol valaha magyar színész játszott, ott Szatyi urat ismerik és szeretik!”

Mind a két fiu örökölte anyjától a művészi tehetséget, a színészi temperamentumot. De azt is elmondhatjuk, hogy ezt a két fiut ugy szerette és szereti Lujza mama, mint nagyon kevés szülő a gyermekét. E tekintetben a mi kedves ünnepeltünk nem szinpad anyja, de az a valódi, szülőtteiért küzdő, rajongó, önfeláldozó édes anyja, melyet a romlatlan természet magának megalkot, s példányképül állít fel a többi számára.

1844 ápril havában szerződttette Bajza a nemzeti színházhoz az elsőrendű, drámai, fiatal hősnők szerepkörére, s azóta — leszámítva néhány évet, midőn családi tekintetéből teljesen visszavonult a színésztől, — kimagasló tagja volt hazánk első színházának, és hogy mennyire kimagasló s szeretett tagja, arról nem is szólok, beszéljen felőle a színházba járó közönség.

1848-ban az első ágyugolyó, mely Fehértemplomnál a magyar haza ellen röpítettett, özvegygyé tette Lujza mamát. Férje mint önkényes lépett a honvédek seregébe, s lőn a szabadságharcz első áldozatává.

Hogy ő maga minő szerepet játszott a szabadságharcz alatt, azt nagyon jól tudják ama dicső kor vezéralakjai,

kezdvé a legnagyobbakon, egész az ismeretlenekig.

*

1850 márczius havában ment férjhez másodsor Laczkyhoz s ez időtájban kezdődik az ő tulajdonképeni szereplése, mint általánosan ismert, nagy művésznő.

„Griseldis“, „Deborah“, „Lecouvreur Adrienne“ stb. akkor divatos szerepeivel Lujza mama valóságos hódító hadjáratot folytat az egész országban. Számtalan emléktárgy, koszoru, vers van birtokában, melyek sokat tudnának regélni e nagy napokról.

Mi, a kik most ismerjük ezt az Isten ajándékozta művésznőt, s látjuk azt az egészséges,ős erőt, mely ma is lüktet minden porczikájában, csak sajnálni tudjuk, hogy nem voltunk akkori művészkedésnek tanui; de mig e fölött sajnálkozunk, fájdalom e részben az ő érdemeit sem tudjuk kéllőképen méltányolni. Hogy ez így van, egyrészt sajnálatos, másrészt azonban vigasztaló, s egy újabb, szintén nagyon ritka jó tulajdonságát tünteti föl a nagy aszszonynak.

Hogy melyik ez a ritka és jó tulajdonsága? Megmondom.

Azokat a Griseldiseket, Deborah, Adrienne s egyéb drámai szende és hősnői szerepeket, a nemzeti színháznál Laborfalvy Róza, Prielle Kornélia, Felekyné, végül ma Jászay Mari vették át, részint pedig egészen letűntek a fejlettebb s nagyobb igényeknek megfelelni tartozó szinpad repertoárjáról. Ez veszteség Szathmárynéra és csodálatos, éppen e veszteséggel kezdődik az ő tulajdonképeni nagysága. Hogyan? Mert helyes érzeke, szigorú önismerete segítségével megtalálta már jó eleve azt a hidat, mely színészi pályánkon a viszonyok és a kor által előidézett szakadékokat és mélységeket összeköti, s melyen átlépve a művész — a helyett, hogy megállni volna kénytelen vándor útján, vagy a „megtűrés“ és csak „elnézés“ örvényébe süllyedne, — épp oly biztosan s nagysága teljes glóriájától övezve haladhat tovább, egész ama végső pontig, hol a szerepet a legfőbb rendező veszi ki kezéből, s a játszót elküldi abba a garderobeba, a hol minden földi lény kénytelen magát bemaszkirozni.

Szathmáryné a drámai s vigjátéki mamák, az izról-izre magyar háziasszonyok, tisztessé matróznak, papucshősöket teremtő házi zsarnokok, félelmes anyósok, nevetséges vén kisasszonyok oly páratlan személyesítője lett, hogy e tekintetben az ő nagyságát nem közelíthette meg senki, s a mely nagyság előtt ma a 60 év előtt tapsoló aggastyán épp oly tisztelettel és bámulattal hajlik meg, mint a kor mai gyermeke, ki Lujza mamát csak mint „Mamát“ látta szerepelni.

Megnéztétek őt a „Tücsök“-ben, mi-

kor Fadette anyót játszotta? „Romeó és Julia“ dajakájában? „Tartuffe“ Pernelle asszonyában? A „Tudós nők“-ben? „A fősvény“ Fruzinájában? Hát az eredeti színművek végtelen sora, nem is említve a „Mamát“. Ott van „Fenn az ernyő“, nincsen kas“, „Nők az alkotmányban“, „Czifra nyomorúság“ Zenóbiája, „Jóslat“, „Proletárok“ Szabónéja, „Kukli prédikációk“, „Kókai ház“ öreg Daga dó nénije. S a mit a legelső sorban kellett volna emlitenem: „Idegesek“ Tuffier mamája! De micsoda repertoárt kellene itt följegyezmem, ha minden nagy alakításáról meg akarnék emlékezni?! A kik e szerepek bármelyikében látták Lujza mamát, — azok nem fogják elfelejteni soha.

Gabányi Árpád.

Az ideges muzikus-képviselő.

(Igaz vadásztörténet.)

Nagy és vidám hajtóvadászat volt e napokban egy vendégszerető alföldi földesurnál. Kitűnő társaság gyült ott össze, hogy halomra gyilkolja a környék vadjait. A társaság büszkesége, gyöngye azonban egy képviselő ur volt, ki a fővárosból érkezett, hol mint jeles szónok s mint kitűnő muzikus ismeretes.

A kitűnő muzikusok rendszerint gyöngye idegzettel vannak megáldva. Így a képviselő ur is. Az egész napi hajtást mégis vitézül kiálta. Mikor arcát a hűvös reggeli szél csipkedte, fülébe a hajtók közelgő zaja, az ebek szükölése, elfojtott csaholása hol közletről, hol távolról a puskák ropogása hangzott, szinte azt képzelte, hogy ő a prairiek morc, kemény gyermeke, kinek nem a t. ház füledt melege, hanem a szabad puszták szele az életető eleme.

Az egész napi hajtásra természetesen jó borsos, paprikás eszem-izsom következett, az urasági házban. Itt már a képviselő ur Szikszay szelid étkei és szolid vendégei által elkényeztetett inye, sokalotta a csipős elemet ugy az ételekben, mint különösen a nagy hangon elmondott vadász-adomákban. Az ideges képviselő ur epedve várta azt a pillanatot, mikor valami jó pelyhes ágyban nyugalomra teheti kedves, elcsigázott testét.

A pillanat is elérkezett, — de óh, jaj! A képviselő urat negyedmagával szállásolták be az ispánlak egyik szobácskájába. Négy zsup volt biz ott egymás mellett leterítve a szobapallóra, az az egy azonban, mely az ideges képviselő urnak nyugvóhelyéül volt rendelve, egy párnával és egy dnyhával volt megkényelmesítve.

A három hálópajtás — ugy, a hogy épen voltak — humorizálva dobta le magát a zsupra. Hanem a képviselő ur! Ó kérem megszokta otthon, hogy előbb langyos fürdőt vegyen, éji toalettet

csináljon s arról itt szó se lehetett. Nagy keservesen végre levetkőzött s fekhelyére mászott. Szemét behunyta azzal az elhatározással, hogy most mindjárt elalszik.

Már kezdte Morfeusz ráteríteni csodás fátyolát a képviselő urra. Mély csönd volt. Egyszerre csak elkezd valami a sötétben: „kakuk, kakuk“ — s így tovább tizenegyszer. Az ideges képviselő ur fölgrögt s elkezdte keresni a kakukos órát. A ketyegés után menve szerencsésen meg is találta, le is ütötte, pedig csak meg akarta állítani. — No legalább most alhatik.

Morfeusz újra ott lengett nesztelenül a képviselő ur fölött. Most azonban egy szörnyű hangra, mely mélyen a föld alul hallatszott fölfelé törni a felhőkig, messze röppent az álom istene s az ideges képviselő ur ijedten ült föl fekhelyén.

Az istenért, hiszen a jobb szomszéd borzasztón hortyog! A képviselő ur fityülni kezd, hogy hallgatásra bírja. Semmi eredmény, sőt a balszomszéd versenyre kel a jobb szomszéddal, de rákezdvén a hortyogást a harmadik hálópajtás is, tulharsogja a másik kettőt.

A képviselő ur összeszidja a konzertezőket, de azok a vadászok egészséges, mély álmát alusszák, rá sem hederitének, míg hortyogásuk folytonosan rezegteti az ablaktáblákat.

— El innen! A képviselő ur fölkapja párnáját, dunyháját és „ismeretlen vándorutnak indul a késő éjszakán.“

A másik szobába ér, hol hatan fekszenek. Itt már idegességét majdnem legyőzi az a bámulat, mely annyi csodálatos hang hallatára, mint a mennyi e hattól álmában kiderül, erőt vesz rajta. Ki vékonyan, ki vastagon, ki gyors, ki lassu tempóban, de mind hortyog jobb ügyre méltó buzgalommal. El innen is!

Az ideges képviselő ur dunyhástól, párnástól tovább tapogat, egy-két, három szobával. Mind telis hortyogókkal, ez iszonyu!

Ki botorkál ideges kinjában az udvarra. Megcsapja a hűvös lég s az első. a mi elfogja egy szörnyű nagy nátha, a második véghetlen respektus a fölébredt kutyák iránt.

Ott áll dunyhájával, párnájával az ajtóban. Künn ugatnak, benn hortyognak. Pedig az udvar másik részén csöndesen és melegen hívogatja az istálló, melynek ajtajából ködpárák szállanak föl a hűvös légbe.

— Aunye ni kisértet! — kiáltá most el magát megrezzenve egy kocsislegény, — ki kitéfengett az istállóból, megnézni, hogy mit ugatnak a kutyák, — mikor megpillantá az ideges képviselő urat, a mint a fehér dunyhát csóválgatta a harapós ostromlók felé.

— Ne ijedezz fajankó, hanem verd el inkább ezt a sok veszett állatot,

hadd jussak már az istállóba, — szolt a képviselő ur.

A kocsislegény e folyólagosításra megtette a kívánt intézkedéseket s az ideges képviselő ur baj nélkül átjutott az istállóba.

— Van-e itt valami ágy-féle?

— Csak van, nagyságos uram.

— Hát balha van-e ben?

— Az is csak akad, mert rajt aludtak a vizslák.

— Vigye el őket az ördög! Tégy nekem ide szénát ebbe az üres jászolba.

— Aunye nagyságos uram, nem sértem meg? . .

— Tökfílkó, ott fogok aludni.

Az ideges képviselő ur aztán belevágta magát, párnáját s dunyháját a jászolba. A széna bökte ugyan kicsit kényes tagjait, de hát az öröm, hogy megszabadult a hortyogó kompániából, kezdte lassankint álomba ringatni.

De ez már fátumszerű, ez borzasztó! Megint az a csodálatos hortyogás. Jól hallotta fél álomban is. Elkezdett tompán morogni a jászol alatt, harsogva szállt följebb s valahol magasan a szénapadláson diminuendo elveszett.

— Jancsi kitakarodj, ne hortyogj itt a fülembé, mert agyonütlek.

— De nagyságos uram, — felelt a kocsis, mióta itt van, még be se hunytam a szememet, csak úgy ébren bagóztatok.

— Ej te akasztófa, hát ki hortyogott épen most olyan buzgón, hé?

— Hát bizony maga a nagyságos uram; még dicsértem is magamban a tudományát mikor hallottam.

— Mit, én? — orditá kétségbeesetten az ideges képviselő ur. Hiszen én akkor tönkre ment ember vagyok, nem alhatom soha többé, mert én képtelen vagyok olyan emberrel hálni egy szobában, aki hortyog. Hát még egy ágyban! De hát ragadós betegség ez a hortyogás? Én máskor sohasem hortyogtam.

Az ideges képviselő ur egészen oda volt; hiába próbálta meg az alvást, a jölelkű Jancsi tanácsai szerint, hol így, hol amugy fekvé, mert alig szunyadt el kissé, a saját hatalmas hortyogása újból és újból fölveré.

Soha sem ért még ilyen hosszú éjet, mint mikor reményvesztetten üldögélt ott a sötét istálló szűk jászolában. Az a reggel sehogy sem akart jönni. Halálosan fáradt és álmos volt s e mellett nemcsak hogy aludni nem tudott, de orra még ébren is megtagadta a szolgálatot. Iszonyu nagy náthát plántált be abba a hajtóvadászat, meg az éji kisértetjárás; — biz az orr nem szelelt. Lassankint aztán arra is rájött ott a jászolban való filozofálás között az ideges képviselő ur, hogy hortyogásának is a nátha, a bedugult orr az oka. Azt is kispékelte szegény, hogy egy nátha legkevesebb öt napig tartván, ő ugyancsak emyi napig nem fog

az alvás dicső élvezetében részesülhetni.

Végre egy örökkévalóság után reggel lett. A vig vadászok fölüdülve a csöndes éjszakai nyugalomban vigan, dalolva, tréfálva, nevetve jöttek mentek, mozdóztak, kutyát aportiroztattak s e bevezető komóciók után, sáskamódra estek neki a pompás vadász-reggelinek. Előkészülődött a társaság gyöngye, büszkesége, az ideges képviselő ur is. Lába ingott, szeme be volt esve, hangja rekedten susogott, szóval igen szomorú figurát csinált. Herbatéát és doktort kért. Megkapta, de tekintélye oda lett. Ezer élczet csináltak hamarosan szegény ideges beteg rovására. Pakolt is szegény képviselő ur még az nap s jött vissza a legközelebbi vonattal Budapestre, hova félholtan érkezett meg.

Egyébként még mindig betege annak a hortyogós éjnek. Három orvos kezeli. Orra már kitisztult annyira a mennyire, de idegrendszere még mindig nagyon meg van támadva. Nincs is rá remény, hogy néhány hónál előbb helyreálljon.

Mindezek után pedig ne tessék csudálkozni azon, hogy egy igen jeles fiatal képviselő, ki különben kítűnő muzsikussal, nem fog részt venni a közigazgatási vitában.

Andronikus.

A Habsburg-Lothringeni ház törzsfészkei.

(Nancy és Habsburg.)

Gyakori utazásaimban nagy előszeretettel keresem fel ama helyeket, melyek némi összefüggésben állanak hazánk történetével. Így tettem most is. Fülkerestem a helyeket, melyeken királyi családunk bölcseje ringott. Leírásomnál — tekintve Páriszt mint kirándulási pontot — a helybeli viszony miatt kénytelen vagyok az időrendet megfordítani és előbb a Lothringenek törzsfészket bemutatni, azután pedig csak a Habsburgok származási helyére atérni.

Különös. Két köztársaság szabad földjéből nőtt ki a hatalmas törzs, mely egy félévezreden át árnyékával annyiszor elhomályosította a szabadság fényét, és mely fényével ma beragyogja Középeuropát. Tempí passati. Ledölt a zsarnokság, ugy mint ezek a lovagvárak falai is ledőltek. Ezeket a kőből épült alkotmányokat restaurálták, és restaurálták a papirosan épült alkotmányokat is. Hogy melyik a tartósabb? Azt tartom az utóbbi. — Nancy városában találkozunk a lothringeni ház emlékeivel. Ez volt országuk fővárosa, és Nancy még ma is hálával emlékszik rájuk vissza. Nagyobb tereiken számos szobor örökíti meg emléküket. Olyanok is, melyek a legújabb korból (1851) származnak. A terek és utcák nagy része valamelyik lothringeni herceg nevét viselik. Nancy Franciaország leg-

POSTA
KIRY
1890

A vásáron. Pörge Gergely festménye után

162

élénkebb kereskedővárosainak egyike. Meglátszik az már indóházában, melyből minden öt perczen egy vonat robbog ki. A mint elhagytuk az indóházat, az előtte elterülő téren Thiers Adolf áll és barátságosan az érkező elé nyújtja ércből öntött kezét. A sok közül, ez a város legjobb szobra. A rue Gambettán át és a diadalkapu alatt elhaladva, a gyönyörű Stanislas-térre érünk, melynek közepén Leszczynsky Staniszló lothringeni hercegnek és Lengyelország királyának (1737—1766) szobra áll, lengyel díszruhában. Ő volt a város jóltevője. Ő építtette e teret, a diadalkapukat, az e tér mögött elterülő Carriere teret és az ezt bezáró korinti oszlopokon nyugvó amfiteátrumot. A legtöbb nyilvános épület és intézet, a tudományos akadémia, a múzeum, az óriási park, mind neki köszönik létüket. A régi emlékeket is ő restauráltatta. Ezek között első sorban a lothringi hercegek a rue ville vieilleben levő régi palotája érdekel bennünket. A XIV. századból származik. Szilárd falait már jól megviselte az idő; gothikus erkélyeit és díszítéseit renoválni kellett. A középső erkély a legragyogóbb munka melyet valaha goth izlésben láttam. Ebben az épületben született a lothringiai császári és királyi ház törzsapja, mint lothringeni és barri herceg. Czimükhöz tartozott még a „jeruzsálemi, sziáiai és aragoniai királyi“ czim is, mely még ma is benn van királyi családunk czimében, noha a jeruzsálemi czim már VII. Endre óta Szent-István koronájának attribútuma. Az egykori hercegi palota ma történeti és szépművészeti muzeum. Közvetlen szomszédságában áll a régi hercegi vártemplom is, számos érdekes régiséggel. Vagy száz lépéssel lejjebb az utcát az 1336-ban épült, a mult század közepén kiigazított Graffe-kapu rekeszti be, mely a régi várnak egyetlen, napjainkig fennálló maradéka. A kapu fölött négy uralkodó herceg dombormivű mellszobra van a köbe vésvé. Raoul Raoul (1328—1356), Jean (1356—1390), II. Károly (1390—1407) és II. René (1473—1508.) A kapu tulsó oldalán nagy márványtáblán a XIV. századból származó feliratnak a helyét láthatjuk; kímosta az esső. A közelben emelkedik a híres és fényes Saïnt Epure székesegyház; az újabbkor legragyogóbb gothikus építkezéseinek egyike. A hegybe induló toronyrész aljáig sokban emlékeztet a párisi Notre-Damera. sőt az épület kereszt-pontján felemelt torony ezt a reminisczenziát csak annál inkább feleleveníti. Belseje ritka pompával van kidíszítve. Itt a főoltártól jobbra, fehér márványlap van a falba illesztve, melynek aranyozott betűi azt hirdetik, hogy 1867. október 22-dikén, délután 4 órakor ő felsége I. Ferencz József császár és király, Károly Lajos

és Lajos Viktor főhercegek kíséretében meglátogatta e székesegyházat: A plébánián is voltak, a hol beírták nevüket a vendégeknyvbe. Ugyanakkor meglátogatták az említett palotát is.

Nancy a legtisztább és legrendezettebb város egész Franciaországban. Szépség dolgában sem mérkőzhetik vele Párison kívül másik. Számos remek építményei közül különösen fel

Egy szál virágot!

A plébánián egyuttal megtudhatjuk, hogy e templom felépítésére és fentartására Magyarország több főnemesi családja is tetemes alapítványokat tett.

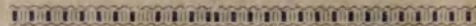
kell említenem a városházát, mely Stanislas herceg székhelye volt, a plébánia templomot, az érseki palotát, a Saint-Léon székesegyházat, az egyete-

met, akadémiát és az Alliance-téren a kutat. Hogy el ne feledjem Drouot tábornok szobrát és a Neptun és Amphitrite kutakat a Stanislas-téren. Ezzel bemutattam volna a Lothringenek szülővárosát.

Most utunk Strassburgon át Bazel felé visz. Az alteni allomásnál kiszálunk. Helvétia szabad földén vagyunk, a Habsburgok ősi birtokán. Hegy hegy hátán emelkedik égnek, mosolygó völgyek fölött, az odasiető Aarau folyócska partjain. Olten városkából fél óra alatt fenn vagyunk a hegytetőn, melyen a svájci Wartburg áll. (Össze nem tévesztendő a világhírű thüringeni Wartburggal.) Hogy ki építtette e büszke lovagvárat, azt nem tudjuk. Először 1164-ben történik róla említés, másodszor 1299-ben, mikor Rudolf és Frigyes osztrák hercegek a szomszéd Aarburgot megvásárolták. A mai Wartburg a réginek kiigazított része. Csak az alapfalak a régiek. Keskeny hegyi uton érünk fel a fenyvesekkel elborított hegytetőre, melynek csucsán a lovagvár áll. A régi időkre semmi sem emlékeztet, csak a vidék, melyet ismét áttekinthetünk. Itt balra Aarburg romjai, amott Wildenstein omló falai. Emez a lovagvár a Schiller „Tell Vilmosában“ megörökített Bruneck. Lábainál fehér házikó fénylik át, melyben csendesen folytak le Pestalozzi áldásos napjai. Ide látszik a kicsiny Birr is. Mezején verte tönkre Caesar a helvéteket; temetőjében pedig Pestalozzi hamvai nyugosznak. Itt keletre sárguló lomb alól, az Aar partján kicsiny mezei lak mosolyg felénk: itt gondolkozt, működött és szenvedett egy másik nagy emberbarát és író: Zschotke Henrik. Egyszerű sírdombját a közeli Aarau temetőben rejti magát. E falvacska felett emelkedik fel a büszke Wülpelsberg, tetejében a régi habsburgi vár felig összeomlott falai. Ezek a komor falak, melyeket magasan befut a répkény, látták születni a habsburgi grófokat. Brugg városkából érünk fel leg hamarabb a meredek hegyen. A kik szeretik a kényelmes hegymászást, azok az ismert Schinznach fürdőből is feljuthatnak 20 perc alatt kevésbé meredek uton az 1627 bécsi láb magas hegytetőre. Félévre minden esetre csalódást érzünk. De csak akkor, ha valami romantikus ízlésben épült lovagvárat, vagy legalább is ilyennek romjait vártuk. A Habsburg nem egyéb egyszerű emeletes építménynél, csakis a hozzá ragasztott torony ad neki némi kevés jogot a lovagvár czimre. Hogy mikor épült és hogy ki építtette, azt senki sem tudja. A falak, melyek némely helyen már bedüledeznek, a régiek. Innét, e szegényes lakból hívták meg habsburgi Rudolf grófot Németország császáranak. Hogy hogyan jutott e várak és a Wartburg idegen kézre, arra nézve nem kaphattam felvilágosítást.

Talán akkor, mikor a constanzi zsinat (1415) Frigyes osztrák herceget kiátkozta. Két évvel később már felemlíti a történet, hogy a berni és solothurni császárpártiak felgyújtották és lerombolták Aarburgot, mely a Frigyes-parti Hallwyl tulajdona volt. De hogyan és mikor jutott Halwyl e várak birtokába? A Habsburg falain semmi kiigazításnak nyomai. Falai nyolcz láb vastagok, így ellentállhatott az idők foggának. A várak ugy mint a Wartburg is jelenleg az aarui kanton birtoka. Mindkettőn 1542-ben Solothurn városa tűzjelző állomást rendezett be, honnét ágyulóvéssel jelezték a környéken a tüzet. Mindkettő ma is még tűzjelző állomás. A régi falakon kívül egyetlen régi emlékekkel sem találkozunk. A Habsburgon a tűzör csak annyit adhat felvilágosítást: „ezekben a szobákban én előttem habsburgi Rudolf gróf lakott, mielőtt császárnak választották.“ Most pedig én írom az egyikben nyugodtan e cikkemet. Persze ezekben a szobákban — mindössze 18 — csak a pusztá falakat láthatjuk. Csupán 3 van szegényesen bebutorozva. Azt is megtudjuk, hogy II. József uralkodó 1777-ben és I. Ferencz 1815-ben meglátogatták őseik e törzsfészket. II. József ez alkalommal lemorzsolta a toronyról egy kövecskét és zsebébe tette. A Habsburgból a kilátás nagyon szűk. Még is belátjuk a közeli völgyet, hol az Aarau és a Simmat folyócskák egyesülnek. E ponton állt egykor a híres és gazdag Vindonissa, a rómaiak legnagyobb és legvirágzóbb városa Helvétiaiban. Attila haragja elsöpörte a föld színéről; ma hat falvacska áll szét-szórva romjai felett. A völgy felett Königsfelden apátság tömör falai emelkednek égnek. Albrecht császár özvegyének kegyeletes emléke ez ama egyetlen és szörnyű bosszuért, melyet férjének gyilkosain vett.

Sóos Antal.

Csend. . . *)

— Ifj. Szász Gyula. —

. . . Bagoly pihéjű szárnyival
Eljön az éj, és betakar.
Sűrű setét van; csend lebeg
Erdő, mező, rét, tó felett.

Mi sem nészél, csak valahol,
Nagy messze egy furulya szól,
Oly fel-fel síró mély szava: —
— Szerettem, bajh, régen vala . . .

És hogy fekszem magamban itt,
Az éj, a csönd elandalít. —
S a furulya tört hangiból
Az én elmúlt bán panaszol. —

És mélyen elgondolkozom:
Mégis csak jobb volt akkoron,
Mint most, heverve a gyepen
Mély csendben, szerelemtelen.

*) A nem rég elhunyt fiatal költő közlirai hagyatékából.

Libbenő fény.

— Elbeszélés. —

Írta: Molnár Gyula.

A szalon kellemes, meleg levegőjében ketten ültek a kandalló tüze körül. A fiatal, nagyon szép és művelt Bátorfy Etta kisasszony, a környék leggazdagabb partija és francia nevelője M. Tour Raoul, ki annyira megszerette Magyarországot, hogy imé itt maradt. A társalgás francziául folyt. A gyönyörű szöke kisasszony lovagló öltözetében egyike volt azon csinos jelenségeknek, melyeneket a parforce- vadászatok alkalmával gyakran láthatni. A magas ex cylindre-kalap kitünően illett arany-szöke hajzatához; Raoul ezt nagyon is észrevette. Oh! nagyon. Aztán a pattogó tölgyfahasabok kellemes morajt idéztek elő, mi oly jól társult a női, tiszta csengésű hanggal. A tűz futó, libbenő fényt vetett a kisasszony arcvonásaira, melyek ezuttal mintha nagyon komorak lennének. Talán Etta nagysám komolyan gondolkozott volna? Valóban neki is lennének gondolatai? M. Raoul ezt valóban nem akarja neki elhinni. De azért látja és figyelemmel kíséri azt a libbenő fényt, mely a kedves arczon végigsimul, loppal, mintha nem volna megengedve.

A csinos, barna francia férfiú ime nem hallgatja Etelka kisasszony beszédét, tépelődik önmagával, tusakodik akaratával. Szemei előtt ott lebeg a kedves fiatal leány rózsás arca, vérpiros üde ajkai, melyek csókra teremtvék. Istenem! de mit érdeklik őt ez ajkak! . . . mit a rózsás arc! . . . hiszen Etelka nagysám hideg, kaczer teremtés azzal a csinos testalkatával, azzal a kedves arczával. . . Miért? . . . Azért mert nem hajt a nevelő ur szavaira, melyek sokat ígérnek . . . de megtartanak-e azokat, miket mond? Meg! Raoul legalább azt hiszi . . . szíve neki azt sugja: Meg! . . . meg! . . .

Etelka kisasszony még mindig beszél és lovagostorával látszik állításainak nyomatékát adni, a mint a levegőbe suhint vele. Egyszerre csak észre veszi, hogy tulajdonképen hiában vesztegeti szavait.

— M. Raoul, ön nem hallgatott reám. . .

A francia férfi összereszt, mintha álmából ébredne fel, aztán a tűzbe bámulva, suttogva felelt, mintha szellemhez beszélne:

— Igaza van . . . nem hallgattam, kisasszony . . . az a melankólia, mely elfog rendesen, ma újra szórakozottá tett. . . Bocsánatot kérek érette . . . tudja miért, kisasszony . . .

A fiatal leány elfordította fejét, fehér hegyes fogait ajkába mélyesztette, szemében különös fény világolt, talán az ellenszenv komor kifejezése?

Aztán a fiatal leány felemelkedett a zsöllyéből, pár lépést tett az ablakhoz

163

és letekintett a kastély udvarára. Lenn két türelmetlen angol telivért jártatott az inas; az egyiket nő nyereg volt: az Pook, a kisasszony kedvencz lova.

Etelka kisasszony visszafordult és nevetve jegyzi meg a nevelőnek, Raoul-nak, hogy:

— Lám! lám! Pook türelmetlenkedik. . . M. Raoul velem tart-e ma a kilovaglásnál? . . .

A francia férfi feláll és daczosan felveti a fejét.

— Nem . . . nem! . . . — Vagy igen!

Meggondolta magát, pedig nem akart vele menni, nem, mert úgy akarta a szíve, úgy a lelke, hogy nem! De habozott: az alkalom . . . oh! az alkalom a társaságban lehetni! De vajjon nincsen-e alkalma vele lehetni, a mikor akarja . . . igen, hiszen az öreg Bátor-dy nem szól a dologba. Beszéljenek annyit francziául, a mennyi tetszik. . . Hogy miről foly a társalgás, azzal ő nem törődik. . . A leány eléggé eszes, hogy tud magára ügyelni. . . Művelt, okos, emancipált. . . kell-e egyéb. . . Aztán az a M. Raoul oly furcsa, bizarr ember . . . mit tartson hát tőle? . . .

De most Raoul vele akar menni, igen mert esze azt súgta neki, hogy kell mennie . . . különben megvárja a daczos kisasszony Tárnoky Bélát, azt a bamba fiésköt, ki szintén gazdag föld-birtokos és ki még lovagolni is tud. . . Aztán l'occasion fait le voleur . . . Béla szerelmes Etelka kisasszonyba . . . úgy ám! . . . Tehát belátja M. Raoul ur, a nevelő ur, hogy mennie kell . . .

Elhagyják mindketten a szalont, hol a tűz egészen besugározza különös fényével a falon függő képeket.

Etelka kisasszony beszél édes atyja dolgozószobájába:

— Apus! kilovagolok ma . . . nagy kedvem van . . . aztán az idő is oly kedvező hozzá . . .

Az öreg Bátor-dy Tamás, a gazdag földbirtokos ur éppen ispánjával tanakodik a gőzmalom restaurálása felett. Számokban duskál, közönyösen emeli fel a fejét és mondja:

— Jól van . . . jól, gyermekem! . . . M. Raoul ur veled megyen? . . .

— Igen, apus! — feleli a leányka.

— Helyes!

És a leányka büszkén megy le a márványlépcsőkön. Az udvarban két gyönyörű ló várakozik rájuk. Az idő télies színben van. Egy kis szél rázza meg a park hatalmas fáinak levélzetét.

Itt-ott mintha hó hullanék a kissé megfagyott földre. Szótalanul segíti lóra Etelka kisasszonyt a nevelő ur. Megindulnak a kigyózó utakon, melyek a parkon vezetnek át, ki a mezőre, hatalmas fák védelme alatt, hol immár nem hangzik a madárvilág elandalító zenéje. A lovak lépésben mennek.

M. Raoul ur újra tépelődik valami felett, a gyeplőt alig hogy tartja; a lova is, mintha alig ismerne reá, mert

fejével minduntalan bólint, hogy lovasa térjen már magához. Minek? . . . Oly jól esik neki az ábrándozás, hogy észre sem veszi Etelka kisasszonyt, ki gunyolódó arcczal szemléli némán, szemében azzal a libbenő fénynyel, mely legott megszűnik, mihelyt másfelé tekint.

Egy félórája, hogy már tart ez a néma lovaglás. A szellő kipirosította mindkettejük arcát. A lovak innmár vágatva mennek. Etelka kisasszony délczezen üli meg Pook-ot, a kedvencz lovát, mely vágatásra nógatja a társáét.

A mezőt cserjés, bózotos hely váltja fel; az ut meredek víz partján visz el.

Etelka kisasszony nem állhatja meg, hogy oda ne szóljon társának, hogy vigyázzon, mert egy félre lépés és kitöri a nyakát.

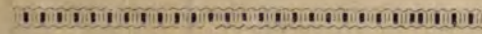
— És talán sajnálna-e valaki? . . . viszonzá M. Raoul, ki oly merészen tapasztja tekintetét a fiatal leányka felpirult arcára . . . Talán olvasni akar azokból a kemény vonásokból . . . Mit? . . . Oh! kétségtelen, hogy boldogságot . . . Kell, hogy azt olvasson ki, különben vége . . . örökre vége van a reményének . . .

— Ki tudja? . . . Azt hiszem, hogy még van olyan ember, M. Raoul, kit még érdekel az ön jelenléte . . . Aztán nem sajnálná a lovát? . . .

Etelka kisasszony felkaczagott. A lovak sebes vágatása volt rá a felelet. A fiatal leány mindenfelé tekintett, amott a fordulónál az út nagyon sziklás és meredek; alant mélység terül el, szinte ide hallatszik a vizesés zugása. Császármadár röp-pent át a mélység felett, sebesen szállva a távoli bükkös felé. Mélységes csend mindenütt, csakis a vizesés zugása verődik tompán a sziklafalkoz.

Hirtelen, mint egy gondolat, karsu nyul szalad át az uton, aztán villámgyorsan tűnik el a cserjék között.

(Vége következik.)

A kardról.

(Lélektani tanulmányok.)

Irta: *Kenedi Géza.*

(Vége.)

Ott van egy egész sorozata a büntetendő, csunya cselekményeknek. A hűtlenség a vivás szent konvencziói ellen. A ellenfél vétkes izgatása. (Gyakran felekezeti izgatás alakjában.) A hamisítás. A szemérmetség elleni erőszak. Az ellenfélnek kardjatekkel való kevésbé bevése; világos rágalmozása. Csalárd hitelkieszközlés födetlen helyek fölkinálásával. Némelykor zsarolás bizonyos vágások és födetlenségek erőszakos kikényszerítésével . . . s bizony csalárd bukás is olykor!

Ezt kevesen fogják elhinni, de a kik sok emberrel megvív-tak, nem tagadhatják. A vivásnak vannak csalárd bukói is.

A spéczi tüzesen rohan s bár alig tud valamit, rettenetes kunsztokat csapkod. Ugy tesz, mint a rövidáru-kereskedő, a ki 3000 frt vagyona 150,000 frt ára portékát rendel a külföldről. Nagy hitelt tud magának kieszközölni és ellenfele hisz neki. Szapora rohamok és ürge hátrálások . . . cselek . . . belső- és külső arcok . . . hasak és oldalak követik egymást. A megrohant becsületes vivó látja, hogy ellenfele kardja gyorsan villog és csapásai súlyosak. Egy-két csapás be is megy . . . midőn egyszerre megvillan a vivó fejben a való sugara és észreveszi, hogy minden vágás bolondjában hullik a lapjával.

A főkönyv föltárult s a bukás elke-rülhetlen.

Spéczi ur rohanást-rohan megint s a „laposak“ újra zuhognak szemfényvesztő gyorsasággal. A becsületes vivó azonban födött állással avanciroz s egy hatalmas „lapost“ kikapva a sok közül, Spéczi ur fejebubján végigzuhan éles csapása. Az agyveleje is megrendül tőle. De ha csak ez volna. A csalárd hitel vas gyűrűje szétpattant és Spéczi ur egymásután kapja az arczo-kat, a reprizeket, a quartokat, secondokat: az egész vivási lexikont.

A csalárd bukás teljes s a bukott karjain hosszas karczolások jelzik a katasztrófát. Mikor a kardot leteszi, meg-rázza a kis ujját egy kicsit s mosolyogva áztatja a lavoiban.

A kisujjon ott van a büntetés. Fekete vérömleny a köröm alatt, a mi pedlg fölötte fájdalmas. De csak egy darabig.

Ugy van ez itt is, mint odakünn az életben. Csakhogy itt a delinquens még sem szabadul meg olyan nagyon sokszor.

Hát nem-e nagyszerű és tanulságos dolog mindez és mindenki számára?

Vivjunk és tanítsuk tehát az ifjúságot jókor a legnemesebb művészetek egyi-kére. Mire „párbajképes“ korbá jut, szokja meg a kardot s ne is jusson eszébe, hogy azzal visszaélni is lehet.

Most még a visszaélések korában élünk. A lovagiasság dolgában is, mint minden másban.

Azonban halad az idő. A tűz is veszedelmes elem volt egykor, a míg az emberiség szolgálatába nem kényszerítették. A kardnak is ez a sorsa. A csaták mezejéről hogy leszoritja az aczéllövegek zápora, helyet kell adni neki a civilizációban.

A párbajok elfajult barbár kultuszát konvertálhatnók már mi is a vivás előkelő kultuszává!

KIRNER JÓZSEF

cs. és kir. udvari puskaműves
az olasz király ő Felségének udvari szállítója
BUDAPESTEN.

ALAPITTATOTT 1808. ÉVBEN.

Raktára: Gyára:
IV. ker. VII. ker. -

Szervita-tér 2. sz. Rózsa-utca 7. szám.

Dúsan ellátott raktár legujabb szerkezetű kettős vadász-fegyverekből, golyó-fegyverek, forgó-pisztolyok, salonfegyverek és pisztolyok, töltények és vadászszerekből, melyeknek jóságáért kezeskedik.

→ Árjegyzék kívánatra bérmentve. ←

Minden létező
cigarettapapírok között a
legtökéletesebb és felül-
mulhatlan,
a
valódi francia

szivarkapapiros: **Le GLORIA**

Joseph Bardou & Fils-től
Perpignan és Párisban.

60 nagy arany érem, 16 nagy diszokmány,
20 „Hors Concours“ okmány.

➔ Hüvely-különlegességek: „Le Gloria“ és
„Vrai Goudron“.

Kaphatók minden norinbergi és papir-nagykeres-
kedésben, valamint minden dohány- és szivar-
tőzsdében.

Steiner Armin és Ferencz

érezáru gyára
Budapest, VI. ker. ó-utca 12. sz.

— — —
Szállít mindenféle

érezöntési és préselési munkákat
a legjutányosabb áron.
Érmek. Versenydíjak. Egyleti jelvények.

Neumann Ignác

cs. és k. szabadalm. festészeti
műintézet és fényírdája

Budapest, vácz-körut 7. sz.

szállít mindennemű jelzőablakat 2 frtért, ezen kívül mindennemű gyapju- vagy selyemzászlókat, czimereket és egyéb feliratokat

Tanulók csoport fényképeit
1 frtért.

Ezen kívül olajfestményü- és krétarajz-arczképeket bármely beküldött fénykép után 6 frttól fölfele.

Különlegesség: Prince of Wales férfi-övek.

Az összes sport-
nemekhez szük-
séges ruházati
ezikkek u. m.

verseny és
training
INGEK,

nadrágok, sapkák és cipők legna-
gyobb raktára.

Sigmund József

Budapest, IV. Városház-utca 2-4

Az iskolai tornázás összes ruházati kellékei.

LAWN TENNIS CZIPÖK.

FLANNEL INGEK.

165

HERKULES

SZERKESZTIK:

PORZSOLT JENŐ.

PORZSOLT KÁLMÁN.

Szerkesztőség
és
kiadóhivatal
Budapest, Rökk-Szilárd
utca 4.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

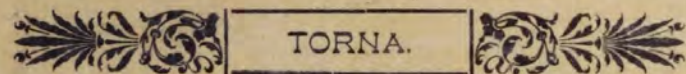
Előfizetési díj:
Negyedévre 1 frt
Félévre 2 frt
Egész évre..... 4 frt
.....
Egyes szám 20 kr.
.....
Megjelen havonként
kétszer.

Az „Achilles” Sport-Egylet, az „Aradi Korcsolyázó-Egylet, a „Balaton-Egylet”, a „Teregszászi Korcsolyázó-Egylet”, a „Budapesti, hegyvidéki turista-Egylet”, a „Budapesti Korcsolyázó-Egylet”, a „Budapesti Torna-Egylet”, a „Debreczeni Korcsolyázó-Egylet”, a „Debreczeni Torna-Egylet”, az „Egyetemi Athletikai Club”, „Első Magyar Vivó-Egylet”, az „Érsekújvári Vivó- és Torna-Egylet”, a „Fertői Csónakázó-Társaság”, a „Győri Csónakázó-Egylet”, a „Kassai Korcsolyázó-Egylet”, a „Kolozsvári Athletikai Club”, a „Kolozsvári „Korcsolyázó-Egylet”, a „Föv. Vivó-Club”, a „Körmenyi Athletikai Club”, a „Kunszentmártoni Csónakázó-Korcsolyázó-Egylet”, a „Magyar-Ovári Torna- és Vivó-Egylet”, a „Marosvásárhelyi kerékpár-Egylet”, a „Makói Torna-Egylet”, a „Maros-Vásárhelyi Korcsolyázó-Egylet”, a „Lévai Torna- és Vivó-Egylet”, a „Lőcsei Korcsolyázó-Egylet”, a „Maros-Vásárhelyi Torna-Egylet”, a „Nagy-Bányai Korcsolyázó-Egylet”, a „Nagy-Enyedi Korcsolyázó-Egylet”, a „Nagy-Kanizsai Torna-Egylet”, a „Nagy-Kállói Korcsolyázó-Egylet”, a „Nemzeti Hajós-Egylet”, a „Neptun Budapesti Evező-Egylet”, az „Ó-Becsei Kerékpár-Egylet”, az „Ó-Budai Torna-Egylet”, a „Pécsi Athletikai Club”, a „Pozsonyi Hajós-Egylet”, a „Pozsonyi Torna-Egylet”, a „Privigyei Korcsolyázó-Egylet”, a „Rimaszombati Korcsolyázó-Egylet”, a „Sátoralja-Ujhelyi Korcsolyázó-Egylet”, a „Selmecei Akadémiai Athleta-Club”, a „Soproni Korcsolyázó-Egylet”, a „Szabadkai torna-Egylet”, a „Szarvasi Korcsolyázó-Kör”, a „Szegedi Csónakázó-Egylet”, a „Szegedi Korcsolyázó-Egylet”, a „Szegedi Torna-Egylet”, a „Székely-Udvarhelyi Korcsolyázó-Egylet”, a „Székesfehérvári Korcsolyázó-Egylet”, a „Temesvári Korcsolyázó-Egylet” és az „Újvidéki kerékpár- (Bicyelei) Egyesület”, a „Pápai korcsolya-egylet”, a „Torontáli korcsolyázó és hajós-egylet”, „Szegedi Kerékpár-egyesület”, „Sportkedvelők köre”, „Veszprémi torna egylet”, „Tordai korcsolyázó egylet”, „Budapesti Torna-Club”, „Zombolyai atletikai club”, a „Szászvárosi atletikai club”, a „Szolnoki korcsolyázó-egylet”, a „Budapesti polgári lövészegyesület”

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ö nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

A „Pihenő” mulattató melléklet tartalma: A »Herkules» előfizetési ára a »Pihenő» ingyen melléklettel együtt negyedévre 1 frt. Reviczky Gyula (arczéppel) A főváros bolondjai Irta: Márkus Miksa — A díj Az én tragédiám egy nevelő életéből. Irta: Kemény Gyula — Deák Ferencz szobra (képpel). — Ha. Irta: Róna Béla. — Ne sirjatok Irta Vojtkó Pál — Libbenő fény. Elbeszélés) Irta: Molnár Gyula.

A h.-m.-vásárhelyi torna- és vivó-egylet első nyilvános versenye.

Hódmezővásárhely jul. 30.

A kezdet mindig bizonyosnemű ünnepélyességgel jár. Ez indokolja, hogy a hód-mező- vásárhelyi torna- és vivó-egylet első nyilvános versenyének emlékére egy külön füzetkével lép ügybarátai, pártfogói s általában az érdeklődő közönség elé, melyet Draskóczy titkár ügyesen állított össze, megörökíteni kívánva a nyilvánosság téren is amaz első verseny lefolyását és eredményét.

A verseny rendezésének célja volt a magyar torna-ügy népszerűsítése, fontosságáról való meggyőződés terjesztése városunkban is, és a magyar tornászok között a közszellem és együttérzés fejlesztése, a mely minél hatalmasabb és lángolóbb, annál biztosabban emeli az ügyet virágzásra és segíti a küzdelmekben diadalra.

A rendezéssel a választmány Dr. Draskóczy Pál titkár elnöke mellett Vidonyi Jenő művezetőt, Dr. Kánitzér Sándor pénztárnokot, Gaál Dániel és Szathmáry Tihamér vál. tagokat bízta meg.

A versenyen résztvevett tornaegyletek és azok megjelent tagjainak névsora: 1. Budapesti Tornaklub: Dr. Ottó József, Fassberger József, Collaud Ferencz, Lassel Gyula, Rety Menotti s még 13 nem versenyző tag. 2. B.-Csabai Tornaegylet: Michnay Gyula 3. Makói Tornaegylet: Dr. Dedinszky Béla, Keller Gábor, Pintér Miklós, Kis Vilmos. 4. Szabadkai Tornaegylet: Vermes Lajos,

Matkovics Miklós, Agrima Gyula. 5. Szegedi Tornaegylet: Kulischich István, Bozsó János, Zsótér Dezső, Holtzer Tivadar. 6. Szentesi Tornaegylet: Fekete Márton, Dr. Miketz Ödön, Biró Elek. 7. Magyar atletikai club: Sajtós Sámuel.

A versenybíróság a következőkép alakult meg: Kovács Ferencz kir. tanácsos elnök, Fekete Márton főigazgató (Szentés), Dr. Vendel János m. főorvos (Makó) Pálfi Viktor tanácsos (Szeged), Dr. Ottó József tanár (Bpest), Dr. Imre József, Cserba Ferencz, Szikszay Dénes, Endre Andor, Szilágyi László, Vidonyi Jenő tagok.

A versenyek eredményéről a következő jelentés számol be:

1. *Távgyaloglásra* neveztek öten; indultak öten. Az indulás történt reg. 6 óra 10 perczkor. Elsőnek érkezett Keller Gábor (makói) 8 óra 45 perczkor, másodiknak Köpösi Ede 8 ó. 48 p.-kor, harmadiknak Dócsics Elemér 8 ó. 49 p.-kor. Tekintve a 21 kilomnyi utat, az elért eredmény: — k. m. átlag 7 p. 23 mp. — kielégítő.

2. *Kerékpár-versenyre* (zárt verseny) neveztek öten, Indultak 5-en. Elsőnek érkezett Nyizsnjai Gusztáv, másodiknak Gaál Dániel. A 6000 méter távolsághoz képest az eredmény — első 15 p. 16 mp., második 15 p 30 mp. — kielégítő.

3. *Kardvívásra* neveztek heten, kiálltak hatan. Első lett Szathmáry Tihamér bajnokjelölt 6-tal 1 ellen, második Dr. Dedinszky Béla (makói) első mérkőzésnél 6-tal 4-ellen, második mérkőzésnél (második díjjat nyert) 1-el 6 ellen. Első eredmény kitünő, második kielégítő

4. *Szertornázásra* neveztek 8-an, tornáztak 7-en. Első díja — egyleti ezüst éremre — érdemesítettett: Lassel Gyula (b-pesti), másodikra — e. bronz-éremre — Fassberger József (b-pesti tornaklub tagja.) A verseny eredménye kitünő.

5. *Kerékpár-versenyre* (nyílt verseny) neveztek 5-en, indultak 5-en. Elsőnek érkezett Collaud Ferencz (b-pesti), másodiknak Gaál Dániel. Tekintve a 3000 méteres távolságot, az eredmény — első 7 p. 25.5 mp., második 7 p. 32.5 mp. — jó.

6. *Távolugrás* neveztek 7-en, ugrottak 6-an. Első lett Sajtos Sámuel — (m. atletikai club) 718 cm., második Réty Menotti (budapesti tornak'ubb) 616 cm. hosszú ugrással. Az eredmény kitünő.

7. *Súlydobásra* neveztek 7-en, dobtak 6-an. Első lett Réty Menotti (bpesti) 716 cm., második Matkovits Miklós 686 cm. hosszú dobással. Golyó súlya 12.5 klg. Az eredmény kitünő.

8. *Magas ugrásra* neveztek 5-en, ugrottak 5-en. Első lett Réty Menotti (b.-pesti) 170 cm., második Fassberger József (b.-pesti) 160. cm. magas ugrással. Az eredmény kitünő.

9. *Rudugrásra* (zárt verseny) neveztek 3-an, ugrottak 3-an. Első lett Gaál Dániel 265 cm., második Török Zoltán 260 cm. magas ugrással. Az elért eredmény jó.

10. *Sikfutásra* neveztek 6-an, futottak 5-en. Első lett Makovits Miklós (szabadkai) 11 mp., második Réty Menotti 11.5 mp. alatt. Tekintve a 91.3 mtr. távolságot, az eredmény kitünő.

A versenyeket megelőzőleg a budapesti Tornaklub csapattornázást mutatott be lovon rugó deszkával, befejezésül pedig fokozatos szabadornázást a magas korláton és szabadornázást a nyújtón.

A testi nevelés az internatusban.*

Berzeviczy Albert m. kir. vallás- és közoktatásügyi államtitkár úr, az oktatás és nevelésügy terén elsőrendű szaktekintély, egy tornaügyi tanácskozásban nemrég a testi nevelés fontosságáról értekezvén, előadását e szavakkal fejezte be: „a testi nevelés szempontjából szükséges teendők teljességükben csakis az internatusokban valósíthatók meg.“

S a magas kormány e jeles tagjának eme böles szavait tetteleg is megvalósítandó, az angol és francia ósrégi iskolák mintájára napjainkban magas kormányunk is állít fel internatusokat és a legjelesebb paedagogusok vezetése mellett fennálló felső tanodáinknál is kezd szervezni internatusokat.

A nevelés és a gyermekek testi, értelmi és erkölcsi fejlesztése első sorban a család természetesen kötelessége. Az értelmes és erkölcsös családi kör kétségkívül legnevesítőbben hat a gyermekek életére.

Ámde a művelődés fokozottabb haladásával a család ma már teljesen meg nem felelhet a tanítás- és nevelésnek most már oly magas igényű feladatának.

Az államnak és a társadalomnak vált tehát kötelességévé e nehéz feladatában támogatni a családot, még pedig úgy, hogy a családi élet áldásos köréhez hozzá csatolja a paedagogia magas képzettségű hivatását, szaktudományát.

Igy alakultak az internatusok, melyek kellő szervezet mellett, a gyermekeknek valódi családi kört nyújtanak és e mellett a házi családi körben alig megvalósítható nevelési és tanítási magas kivánalmaknak is jobban eleget tehetnek.

Iskoláink eddig vajmi keveset foglalkoztak a testi neveléssel, pedig mind igaz az, hogy csak erős testben lakhatik erős lélek, ép úgy áll az is, hogy az erős lélek elyengül a gyenge testben.

A testi és lelki nevelésnek tehát párhuzamosan kell haladni.

*A Fekete József-féle jó nevű internatus értesítőjéből veszszük át az intézet-tulajdonos igazgató által irt eme cikket.

Annál jobb egy iskola, minnél jobban képes megfelelni e kettős hivatásnak.

Ezt azonban kellő mérvben kifejtve, csakis a belakással egybekötött, s jól vezetett iskolában internatusban lehet feltalálni. Ezt is csak oly internatusokban, melyek kellő vezetés alatt állanak, egészséges helyen, szabad térségen, kert közepén vannak oly internatusokban, melyek nincsenek tanulókkal túltömve, hanem csak a helyi viszonyokhoz már korlátolt számú növendékeket vesznek fel, szellős tan- és tágas hálótermekbe s hol a kisebb számú növendékek folyvást kellő felügyelet alatt állanak.

E két kellék legnagyobb részben hiányzik a rendszeren túltömött felekezeti iskolákban.

Egy orvosi szaktekintély következőkben foglalta össze a gyermekek nevelésénél az egészségi főbb követelményeket: Friss, jó levegő, tiszta tágas lakás, kellő táplálék, de mértékletes egyenletességgel, egészséges ital, az egész test tisztántartása, észszerű ruházat: kellő testmozgás, a testedző és izomfejlesztő tornászattal és a tanulásban kifáradt léleknek mulatságos szórakoztatásával egybekötte.

A gyermekek egészséges életmódjának fentartásában tehát arra kell törekedni, hogy a kellő mérték meg legyen tartva a tanulás és szórakozásban, a lélek és test egyenletes nevelésében; ételben, italban, olvasásban s mindenben.

E czélra rendes napirend állapítandó meg s az pontosan betartandó. Ennél még az az előny is meg van, hogy a növendékek már korán hozzászoknak a rendez s napjaik helyes beosztásához.

A korán kelés nagyon üdvös, a reggeli lég sokkal tisztább s a kipihent elmével legjobb az előtte való nap megtanult tárgyakat átismételni, mert így legjobban meg maradnak azok az emlékezetben.

Felkelés után gond fordítandó arra, hogy a gyermekek friss vízben jól megmosakodjanak s időszakonként és pedig télen legalább két hetenkint, nyáron szép időben naponta is megfürödjenek s kivétel nélkül minden fiu megtanítassék az uszásra is, mert ez szükséges és a te tet igen edzi. A reggeli álljon tejből vagy kávéból.

Az iskolai órák úgy osztandók be, hogy a nehezebb tantárgyakból kettő ne essék egymás mellé és közben egy óra a tornára is jusson és e közben a növendékek (a testi erő fejlesztésére) kapjanak egy darab kenyeret.

Az ebéd álljon egyszerű, de jól tápláló eledelekből, a nem tetsző ételek élvezésére egyesek ne erőltessenek.

Bort csak kivételes alkalmakkor lehet adni nekik és csak azoknak többször, kik részére az orvos azt előírja.

A dohányzás csak nagyobb fiuknak kivételesen engedhető meg, még pedig mindig csak orvosi vizsgálat után s ennek engedélyével, akkor is csak nagyon mérsékeltén, csak delután és soha sem eldugva.

Ebéd után ismét kellő szórakozás nyújtandó, mert igaz az a régi római közmondás: „**Plenus venter, non studet libenter.**“

A delutáni tanulás után kisebb oszonna és szórakozás következék, ezután a tanulás és utána játék.

A vacsora jól tápláló, de egyszerű legyen, de minden tulterhelés nélkül, mert tele gyomorral nem oly könnyű az alvás és vacsora után nem engedendő meg rögtön a lefekvés, hanem kis szórakozás nyújtandó.

A lefekvés mégis meghatározott rendes órában és korán történjék, hogy a fiuk jókor kelhessenek fel és az alvásra és a test kiképzésére is a kellő idő megadassék.

A testgyakorlatok közül leginkább az uszás és kor-

csolyázás honosítandó meg, a vivás csak is a felsőbb osztályok tanulóinak engedtessek meg.

A tornázásra kellő idő és kiváló gond fordítandó. Tágas, nagy tornalelyiség rendezendő be és a tornázás mulatságossá tételék, hogy a növendékek megkedveljék, mert a tornázás a test edzés legfőbb eszköze.

Szabadtéri erősítő játékok rendszeresítendők és ezekben való résztvevésre minden növendék köteleztessék.

Nagyon czélirányos az önképző körök mintájára játszótársaságok alakítása, a torna tanár felügyelete alatt.

A régi jó divatu labda-játékok is meghonosítandók.

A tanulókkal nem szabad túlterhelni a növendékeket s a testi nevelésre is naponta kellő idő fordítassék s jó időben a növendékek naponta tegyenek nagyobb sétát a tanár vezetése mellett.

Az intézeti növendékeknek az egyenruha viselése egészségügyi szempontból is előnyös, mert az mindenkor az időjáráshoz van alkalmazva.

Az intézetnek legyen elkülönített betegszobája és hetenként legalább egyszer, ha beteg nincs is, vizsgálatot tartson házi orvosa, a ki helyi és egyéni viszonyok alapján, egészségügyi tanácsokkal szolgáljon, betegség esetén azonban naponta, ha szükséges többször, is látogatást tegyen.

Végül gond fordítandó a vallás- és erkölcsi nevelésre és a hazafias irány fejlesztésére, mi czélból alkalmi ünnepélyek is rendezendők s a növendékek a szavakra, szónoklatra s nyilvános tudományok, vitaközvetésekre is oktatók és ezekben is gyakorlandók.

Ha az internatus ily alapokon van szervezve, a hazának nemcsak tudományos és erkölcsös, de tényleg erős polgárokat is nevel.

Fekete József
igazgató-tanár.

Tornatanítás iskoláinkban.

A budapesti református főgymnásium értesítőjében Vámosy Mihály igazgató érdekesen írja le a tanulók tornaversenyét, melyből a következőket közöljük:

A torna-verseny, melyre az első felhívás a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur részéről 1891. február 23-án 441. elnöki szám alatt kelt körrendelet s a hozzá mellékelte program által történt, mindjárt kezdetben nagy mozgalmat idézett elő az ifjúságban. Az igazgató és Porzolt Jenő tornatanár felhívására rövid idő alatt 213 tanuló jelentkezett. Az egész ország-, különösen a fővárosi iskolákban történt felette nagyszámú jelentkezések következtében, mivel az ezekre menő résztvevőknek a főváros közelében elegendő nagy versenytér találni nem lehetett, de meg kellő fegyelmet oly nagyszámú résztvevő tanulóval felett nem is lehetett volna tartani a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter urat arra indította, hogy márczius 27-én 632. sz. a. kelt leiratában egy-egy középiskolából csupán 100 tanulónak engedte meg a részvételt. Ez lehangozta az ifjúságot, de egyszerűsített módot és alkalmat adott az igazgatóságoknak. és a tornatanároknak a jelentkezők közül az ügyesebbeket és képettebbeket kiválogatni. Helyzetünk nehéz volt a való atásban, a mennyiben többen, még az ügyesebbek közül is a miatti bosszúságunkban. — kivált a nagyobb osztályoknál, — hogy egyik-másik barátja kimaradni volt kénytelen, szintén visszavonták magokat a versenyzéstől. Így történt, hogy a VIII-dik osztálybeli 16 jelentkező közül kettő maradt. Mégis összesen 113 tanulónk maradt

meg a versenyre. Bár száznál többet nem lett volna szabad felfogadni, de számítva részint egy és más ok miatti elmaradásra, e számnál megállapodtunk, remélve, hogy száznál több úgy sem fog résztvevni. E reményünkben nem is csalatkoztunk, mert a résztvevők száma 96 lett. Porzolt Jenő tanár ur egész buzgósággal és odaadással tanította és gyakorolta előbb a tornateremben, majd később, az idő enyhülésével, kint a Rákoson a katonai gyakorlótéren és annak közelében, a programban kitűzött szabad-és katonai rendgyakorlatokban, iskolai szertornázásban, sík- és gátversenyfutásban. A gyakorlótérre való kivonulások dobszó mellett történtek.

Az igazgatóság a tornatanárral egyetértőleg gondoskodott a tanulók részére minél egyszerűbb és minél olcsóbb, de egyszersmind jó minőségű tornaruhák kiállításáról. A több versenyző kereskedő közül a legelfogadhatóbbnak találtuk Sigmund József fővárosi kereskedő ajánlatát.

Vége elkövetkezett a nagy nap, május 17-ike, de a szakadó eső miatt a verseny e napról elmaradt. Május 18-án, pünkösd másodnapján, derült idő lévén, — bár hideg és szeles, — a versenyre való kivonulás meg-ejtetett. Valóban meglepő látványt nyújtott a tarka hadsereg. Minden városi, s majdnem minden vidéki csapatnak megvolt a maga zászlója, melynek lengése nagyban emelte az ünnepélyt. A kivonulás a versenytérre, — mely a mesterséges kocsolyázó tér helyiségén volt, — másfélórát vett igénybe, erősen megrövidítve a versenyzésre szánt időt. Növendékeink a program minden pontjában résztvettek s mindnél kitüntetést és dicséret elismerést vívtak ki. A katonai rendgyakorlatokban egyedül iskolánk növendékei jelentek meg Mészáros Dénes VII-ik osztálybeli tanuló szakaszvezetővel, ki a legnagyobb szabotossággal vezényelt.

A versenyekben az ország minden iskolái között a legtöbbet, nevezetesen hét jutalmat s ezek között a legértékesebbeket, a két nagy díjat, iskolánk növendékei nyerték. A verseny-győztesek a következők: Záborszky István VII. osztálybeli növendék 200 méternyi sík versenyben csoport- és utolsó verseny győztes, nyert egy 110 forint értékű bronz-dísz tárgyat és ezüst érmet. Menczer Gyula VII-ik osztálybeli növendék, magas úrásban lett győztes s ezüst érmet nyert. Ráskay Béla VI-ik osztálybeli növendék a gátversenynél lett győztes, s ezüst érmet nyert. Matavoszky Ernő V-dik osztálybeli növendék 150 méternyi hosszú gátversenyben lett első, s nyerte a főváros 250 frt értékű művészi kiviteli ezüst kannáját és ezüst érmet. Simon Elemér V-dik osztálybeli növendék a gátversenyben lett győztes s ezüst érmet nyert. Varga Péter IV-dik osztálybeli növendék 150 méternyi sík versenyben lett győztes, ezüst érmet nyert.

Simon Jenő II-dik osztálybeli növendék 100 méteres sík versenyben lett győztes s egy arany órát és ezüst érmet nyert. Még több győztesünk is lett volna, ha a rendező urak több nagyobb, termetre nézve magasabb növendékeinket a versenyzéstől el nem utasították volna. Így elutasították Körmendy Imre VI-dik osztálybeli növendékünket, ki a VI-dik osztálynak legjobb futója, mert nem akarták hinni, hogy csak VI-eik osztálybeli és korra nézve is a versenyre kiállítottakkal egykoru.

A lapdázás teljesen elmaradt, pedig növendékeink közül igen ügyes, mondhatni majdnem utóérhetetlen kifutó játékos csapatunk volt. Ezen játék-gyakorlatot egész kedvvel üzték növendékeink, a kirándulások alkalmával, a szaktanár felügyelete alatt.

A nagy angol iskolák hygieniájáról.

(Vége.)

De nemcsak játékokkal s egyéb testfejlesztő eszközökkel gondoskodik az angol iskola az ő neveltje physical jóvoltáról, hanem az egész napi- és életrend okszerű berendezésével is. Annyit talán semmiféle ország tanuló nem fürdenek, mint az angol diákok. Nap nap után kora reggel felkelés idején a hálószobával szomszédos fürdőszobában hideg vízzel lemossák egész testüket, de azon felül minden nagyobb iskolának külön fürdőcsarnokai is vannak, melyek egész nap nyitva állanak. „A fürdőcsarnokot” mondja Raydt, „téli-nyáron nagyon szorgalmasan látogatják a tanulók, úgy, hogy a tanítóknak inkább arra kell ügyelniök, hogy tulságba ne menjen a dolog, mint fordítva”. — A reggeli fürdés után kezdődik az első lecke (*study*, a francia *étude*), mely egy órát vesz igénybe (7-8). Ez után tanítóikkal közös isteni tiszteletre mennek, melynek végeztével már készen várja őket a *breakfast* (első reggeli), mely nemcsak kávéból és teából, hanem azon felül más tartalmasabb ételekből is áll (pl. sódar. tojás, sült hal). Kilencz órától egyig tart a rendes tanítás. Egynegyed kettőkor ülnek az ebédhe: a fiuk. Ebédjük két fogásból áll: leves vagy hal, sült hus burgonyával vagy főzelékkel — vagy ha nincs leves, sült után nemzeti pudding. Inni vizet vagy sört isznak.

Ebéd után átöltözködnek a tanulók. Felöltik játszó ruháikat, a flannelnadrágot és ugyanolyan kelméjű, testhez álló rövid zubbonyt (olyanféle, mint a mi tornaingeink), s rendszerint még külön cipőt is és most ki a szabadba, a játszótérre, melyről már az agg Wellington mondotta, hogy: „It was here, that Waterloo was won”. Kezdetét veszi a gondülő, szívet és testet fűdítő játék, mely a legmostohább időjárásakor is szünet nélkül tart esti 5—6 óráig, amikor minden ember újból ruhát cserélve, megiszik egy csésze théát, hogy azután fél nyolczig tehessen, a mi neki tetszik. Némelyikük újra játszani, a másik sétálni, vagy fürdeni megy, a harmadik mulatságból vagy szórakoztatóul olvas, vagy segít szerkeszteni az iskolai ujságot, a milyen minden nagy angol iskolában meg szokott jelenni; vagy elmegy a vitaközö körbe (*Debating Society*), mely szervezetére nézve hasonlít a mi önképző köreinkhez, de még inkább a XVII. és XVIII. század jezsuita iskoláinak disputatióihoz. Ide iktatok Raydt után néhány ily vitaközösi tételt: „A vad ember élete többet ér, mint a civilisált emberé.” — „A humaniorák (the Classical), mint nevelő eszközök, tultesznek a reáliákon.” — A vegetarianismus elvei helyeslendők”, stb. Este fél nyolczkor mindenki munkánál van ismét s 9-ig folvik a más napra való előkészület. Egy rövid esteli ima és estebéd után még 10-ig szórakoznak a tanulók s ettől kezdve minden csendes a házban. Ez a napirendje az edinburghi *Fettes College*-nek, s körülbelül minden angol nagy iskolának*.)

Hogy ilyen élet természetesebb és egészségesebb, mint az, mint a mi nagy városaink ifjusága él — ki tagadhatná? Csakhogy kell hozzá, a mi nálunk még rit-

*) Ime még néhány érdekes adat: A *Fettes College* építéte 2,500,000 forintba került. A tanulók száma 200 köztük 50 ingyenes A fizetők tandíja és tartásdíja évenként mintegy 12 1300 forint. A tanulóknak egy harmada a törzsepületben lakik, a többi pedig 4 különálló mellék-épületben, a melyeknek mindegyike egy családostanár felügyelete alatt áll.

kaság, a sok pénzzel és gazdag segélyforrásokkal rendelkező, mintaszerű interna-us, egybekapcsolva a tutorialis rendszerrel, amint Franciaországban is kezdik néhol alkalmazni. Így azután az internatussal járó nagy baj, a családi élet kedélynemesítő és éltető hatásának hiánya, ha nem szünik is meg teljességgel, de enyhíthető és kis mértékre reducálható.

Ez állítás bizonyára nem tűnik fel kockáztatottnak, ha elolvassuk Raydt élvezetes könyvének azon részeit, hol ez iskolák uralkodó szelleméről beszél. E szellem igen röviden kifejezhető e néhány szóval:

„Az igazság föltétlen szeretete.”

Korán hozzá szoktatják itt a növendékeket arra, a mi realis alapja minden nemesebb nevelői eljárásnak: az igazmondásra — sőt maguk a tanulók becsületbeli dolognak tartják, hogy köztük hazug ne legyen.

Az angol iskola e valóban irigylendő szelleme gondolkodóba ejthet bennünket is; mert tulzás nélkül állíthatom, hogy közintézeteinkben a nevelői munkásság ezen finomabb feladata, az igazságszeretet különös ápolása és hazugság kiméletlen üldözése még nem részesül a kellő méltatásban. A hazugság a legrutabb, mert leginkább lealázó bűn fiatalságunkban is (de a continens egyéb országaiban is) ijesztő mértékben el van terjedve s még a buzgóbb és jobb tanulókat is rajta kapja a tanár egy-egy tiltott eszköz használatán, egy-egy fortélyos hamiságon, sőt néha a hazugságok tervszerűen átgondolt szövedéke kerül napfényre. Hogy az angol iskolákban mily felfogás uralkodik e tekintetben, arra nézve bizonyosságul szolgálhatnak az iskolai prospectusok, melyeknek egyikében (*Blairlodge School*) az iskolai törvények közt ezt olvassuk: „Minden növendék tartsa becsületbeli kötelességének gentleman módjára viselkedni. Tanáraival és tanuló társaival való érintkezésben főleg arra ügyeljen, hogy őszinte és becsületes legyen, mindig igazat mondjon és senkitől se féljen: szava mindig igazság számba fog menni. A hazugság az iskolai fegyelem leg-súlyosabb megsértése. A tanárok bizzanak meg növendékeikben s ezek tanáraikban s egyikök a másikában.” Továbbá: „Árulkodni nem szép és kerülendő. A tanuló sohase árulkodjék társa felől. Másrészt azonban elvárja az iskola, hogy a tanuló szíven viselje intézete javát s amennyiben az iskolai fegyelem komoly megsértéséről van tudomása, ezt az igazgatónak feljelentse. Ez azonban természetesen csak nagyobb vétésekre vonatkozik.”

Dr. Fináczy Ernő.

A soproni torna és tűzoltó egyesület jubiláris tornaünnepélyének sorrendje a következő: 1. Augusztus 16-án délután 3 órakor gyülekezés és indulás a tornacsarnokból a versenyterre. 2. 4 órakor felvonulás a szabad gyakorlatokhoz. 3. Szabadgyakorlatok. 4. Csapatonkénti szertornázás. 5. A soproni tornász-növendékek botgyakorlatai és versenyei. 6. Versenyornázás három csoportban, (lásd a versenygyakorlatok kiviteli értesítőt) melyben minden tornász-vendég résztvehet. 7. Általános szabadornázás a szereken. 8. Díjak kiosztása.

A társesyleteknek a következő kiviteli értesítés küldetett meg a versenyornázás gyakorlatairól: Első összetett verseny. A) Gyakorlatok a nyujtón: 1. Nyujtot: függésből fellendülés támaszba, szabad kelepátlendülés nyujtott függésbe, billenés feszítámaszba és legrás előre állásba. 2. Nyujtott függésből lassu kelepátlendülés feszítámaszba, leereszkedés függésbe lábakat mérleg tartásban, átguggolás hátsó függőmérlegbe, test emelése a nyujtóhoz, hátsó kelepátlendülés oldalülésbe, legrás állásba. 3. Egy szabadon választott gyakorlat. B) Magasugrás: Az ugrás 120 cmnyi magasságban kezdődik; az ugródeszka 120 cmnyi távolságban van; 120 cm-en felül minden 5 cm. 1 pontot számít. C) 35 kg. súlyu vasrud emelése két karral, két-két emelés egy pontot számít.

Második összetett verseny. A) Gyakorlatok a korláton: 1. Ugrás a korlát középebe haránt feszításmozgásba, lendülés kéz-állásba hajlított karokkal, henger előre, lendülés feszításmozgásba és vetődés le. 2. A korlát végen nyújtott függésből támaszba húzó-dás, lábmerlegtartás, emelés kézállásba, visszaereszkedés láb-merleg tartásba, 1/4 fordulat egy karfára, ugrás le. 3. Szabadon választott gyakorlat. B) Súlydobás távolba: Egy 17 kgr. súlyu vasgolyónak dobása, 4 méteren felül minden 20 cm. 1 pontot számít. C) Távolugrás: 4 méteren túl minden cm. 1 pontot számít.

Harmadik összetett verseny. A) Gyakorlatok a lovon; 1. Átterpesztés üléstartásba, átguggolás és a testnek emelése egykaru támaszmérlegbe a jobb karra, kanyarlati leugrás balra. 2. Elölengés jobb lábbal haránt lebegő támaszba, jobb láb kör-feszítés balról jobbra, előlengés bal lábbal haránt lebegő támaszba, balláb kör-feszítés jobbról balra, topos ugrás jobbra állásba. 3. Szabadon választott gyakorlat. B) Szabad birkózás.

CSÓNAKÁZÁS.

Országos evező-verseny.

A Nemzeti Hajós-Egylet körlevele valamennyi magyarországi evező-egyletnek. Hazánk hatalmas folyói és vizein az evező sportnak fejlődése — az utóbbi időben több irányban mutatkozott örvendetes haladás daczára — távolról sem közelíti még meg azon magaslatot, a melyet nemzeti életünknek minden tekintetben való izmosodásával kapcsolatban, természetesen elérnie kell.

A vízi sport terén tapasztalható lassú fejlődés főokainak egyikét az képezi, hogy a magyar evező-egyletek legnagyobb része egymástól elszigetelve és minden összekötő kapocs nélkül működik, szétforgácsolt tevékenységük nem hat ki eléggé a magyar vízi sport élénkítésére, színvonalának egészben való emelésére és nem hat ki különösen annak hazánk minden részében való fejlesztésére.

A külföldön régen érezték már szükségét annak, hogy az evező-egyletek, egymással szövetségre lépve, közös erővel mozdítsák elő az evező sport ügyét.

Mindenfelé alakultak kisebb-nagyobb körű szövetségek, a melyek részint csak evező versenyek rendezését, részint ezen kívül még az egyletek többi közös érdekeinek előmozdítását is feladatukul tűzték ki; a hol pedig ily szövetségek alakultak és helyesen vezettek, ott mindenütt jelentékeny tényezői lettek az evező sport fejlődésének.

Hazánkban is alakult már egy ily szövetség, a „Tiszai-Regatta-Szövetség”, mely rövid fennállása óta is már több bizonyítékot adta eredményes működésének.

De természetes, hogy tevékenysége csak hazánk egyik részére szorítkozván, nem szolgálhatja a magyarországi összes evező egyletek érdekeit.

Az evező egyletek közös érdekeinek előmozdítására meggyőződésünk szerint csak oly országos evező szövetség lehetne hivatva és képesítve, a mely az összes magyar egyleteket vagy legalább is azok nagyobb részét kötné össze egymással.

Egy ízben tétetett már kísérlet ily országos evező szövetség létesítésére, a midőn a győri csónakázó egylet kezdeményezése folytán 1882 és 1883 ban értekezletek tartattak, sőt alapszabályok is készültek.

Az ez irányban folytatott tárgyalások azonban eredményre nem vezettek és azóta eddig szüneteltek, sőt mondhatni szünetelt a magyar evező versenyek ügye is. Az újabb időben a Tiszán rendezett versenyeken kívül, már csak a nemzeti hajós egylet vándordíj versenye maradt fenn, de az idén ez is véget ért.

Elérkezettnek tartjuk az időt tehát arra, hogy a hazai evező egyletek egymással társulva, végre megalakítsák a magyar evező egyletek országos szövetségét, a melynek hivatása volna az egyletek közös érdekeit képviselni és előmozdítani, versenyeket rendezni és pedig felváltva az evező egyletek székhelyein, szóval, a magyar evező sportnak lendületét adni és azt virágzásra juttatni.

Van szerencsénk ezen országos szövetség létesítése érdekében az összes hazai evező egyleteket és a Tiszai Regatta-Szövetséget f. 1891. évi szeptember 27-én vasárnap d. e. 10 órára Budapestre, az István főherceg szálloda termébe közös értekezletre meghívni.

Az értekezlet feladata:

1. értekezleti elnök és jegyző választása;

2. a szövetség létesítésének elhatározása és a főbb irányelvek megállapítása;

3. bizottság kiküldése az alapszabályok kidolgozására és a szervezési munkálatok előkészítésére.

Megemlítjük még, hogy véleményünk szerint az értekezlet volna hivatva egyszermind azon módzatok megbeszélésére is, hogy miképen volna a Tiszai Regatta-Szövetség kapcsolathozható az országos szövetséggel? És azért a Tiszai Regatta-Szövetséget kü önösen kérjük, hogy magát az értekezleten képviseltetni sziveskedjék.

A magyar evező sport érdekében azon reményünknek adunk kifejezést, hogy az összes magyar evező egyletek készségeggel fognak közreműködni a mindannyiunk által melegen óhajtott közös cél elérésére.

Végül arra kérjük a t. Társaságokat, hogy az értekezleten leendő részvételükről minket f. évi szeptember hó 15-ig Draskovich István egyleti jegyző (Budapesten, VII. ker. Károly-körút 9. sz.) címére előlegesen értesíteni méltóztatassanak.

Budapest, 1891. július 29.

Hazafias tisztelettel

A nemzeti hajós egylet választmányának nevében:

Bedő Albert s. k., elnök. Fülepp Kálmán s. k., igazgató

TURISTA SPORT.

A Magyarországi Kárpát-Egyesület budapesti osztálya a következő kirándulásokat rendezi: Aug. 14—19-én kirándulás Délmagyarországra és az Aldunára. Aug. 16-án a Csikóvárra. (Vezető: Dr. Marinovich Imre.) Aug. 23-án a Kamaraerdőbe. (Vezető: Linhart József.) Aug. 30-án a Dömörkapuhoz és Visegrádra. (Vezető: Dr. Horváth Jenő.) Szept. 6-án a Szt.-Endrei szigetre. (Vezető: dr. Marinovich Imre.) Szept. 8-án a Dobogókőre Budapest környékének legszebb pontjára. (Vezető: Dr. Marinovich Imre.) Szept. 13-án Alcsuthra. (Vezető: Dr. Mihalovics Béla.) Szept. 19—20-án a Mátrába. (Vezető: Dr. Thirring Gusztáv.) Szept. 27-én Gödöllőről a Bolnokán át Csömörrre és Czinkotára (Vezető: Dr. Fialowsky Lajos.)

LÖVÉSZET.

Budapesti polgári lövész-egyesület.

A budapesti polgári lövőházban 1891. augusztus hó 2-án tartott rendes díjlövészeten a következő czéllövők nyertek:

A 150 méter távolságu rendes czéltáblán 20 lövés közül legtöbbször talált: Gabrinyi Samu 18/40. Dr. Mesztrics Mátyás 15/36 Jellenek Antal 15/28 Welsch Emil 13/21 Freyberger Pál 13/21.

A 150 méter távolságu rendes czéltáblán középlövésre: Deván Károly, Welsch Emil, Harsányi István, Reich Zoltán, Dr. Mesztrics Mátyás.

A kezdők czéltábláján 20 lövés közül legtöbbször talált: 225 m. távolság Litschauer Rezső 11/20 Lax Adolf 11/20 Pardavy József 9/19.

A kezdők czéltábláján középlövésre 225 m. távolság Lax Adolf.

A pisztoly czéltáblán legtöbbször talált: Harsányi István 20/48 Dr. Axamety Lajos 20/42 Rosconyi Károly 18/36.

A pisztoly czéltáblán középlövésre. Bulisz Ferencz, Dr. Axamety Lajos, Gabrinyi Samu.

A pisztoly kezdők czéltábláján legtöbbször talált: Bulisz Ferencz 14/27 Wolf D. György 13/26 Lax Adolf 13/23.

A kezdők és hölgyek flobert czéltábláján legtöbbször talált: Reich Zoltánné urnó 41 Weisz Etel kisasszony 41, Grau Aranka kisasszony 40

Összes lövések száma 2253.

Érczhegyi Ferencz,
főlövész-mester.

ATHLETIKA.

A nap mely szakában egészséges a testgyakorlat?

A helyes életmódnál az étkezés, alvás, nyugalom, a testi és szellemi munkának észszerű napi beosztása és a megállapított rendnek szigorú betartása ép oly fontos dolog, mint maguk az életfentartási szükségletek. — A neveléstannak nemcsak arra kell felelni, mit és mennyit tegyünk egészségünk fentartására, hanem arra is, hogy mikor?

A testgyakorlatok idejének megállapításánál tekintettel kell lennünk az étkezés, illetőleg az emésztésre, az alváásra és az éghajlati hőmérsékletre.

Az étkezés után érzett testi bágyadság figyelmezteti az embert, hogy a mozgásnak fokozottabb neme nem lehet egészséges. Az orvosok határozottan kívánják, hogy étkezés után, míg a gyomor legerősebb munkája tart, két-három óráig az izmok fokozott munkája ne zavarja az emésztést. Az emésztésre a gyomornak a nehezebb ételeknél 5 órára is szüksége van, de ezen idő le eltét nem kell bevárni, mert 3 óra után már nem zavarja a gyomrot a mozgás munkájában. Ezt az emésztési időt azonban nem szükséges alváásra fordítani, sőt a gyomor nagyobb megterhelése után egészségesebb a csendes sétálás.

A nálunk szokásos könnyű reggeli étkezés után egy óra mulva már megengedhető a testgyakorlatok üzése. A tízórai és a délutáni oszonna után is elég egy órai emésztési idő. Azonban a déli és esti étkezés után legalább két órai szórakozással betöltött idő előzze meg az erősebb testi mozgást. De az estéi étkezés után és a lefekvés előtt mindenesetre járás, vagy más természetes mozgásnak kell időt szakítani. Az angolok, kik a napnak étrendi beosztásában a legszigorúbbak, a nagyobb étkezés után csak három órára engednek testi munkát végezni. Náluk inkább a gyakorlat előzi meg az étkezést, minthogy ezután következne a munka.

Azonban az sem he yes, hogy az elfáradt test étellel kináltassék meg. Közvetlen a testgyakorlatok után étvágyunk különben sincs. A reggeli előtt, ha korán kelünk, könnyebb testgyakorlatokat üzhetünk, sőt ezen korai idő felette egészséges üde levegője miatt a gyakorlatra. Különösen ajánlatos reggel a járás, futás, ugrás, uszás, de nem nagy erőfeszítés mellett.

A görögök is felette szerették a hajnali órákat az ifjuság testi nevelésére felhasználni. — A görögök után az angolok ma is a versenyre készülőknek elengedhetetlen feladatául tűzik ki a hajnali testgyakorlatot még a reggeli előtt. — Egészségtani szempontból azért jó ezen korai, étkezés előtti mozgás, mert a gyorsított anyagcsere által a szervezet fokozott tevékenysége minden felesleges anyagot kihajt a testből s mintegy tiszta edénybe jut a reggeli táplálék a gyomorba.

Ezen korai testgyakorlat előtt igen egészséges a fürdés, esetleg maga a gyakorlat is az uszás (lassú) lehct.

Az alvás tudjuk, hogy legjobb, ha 10 óra 30 percz-től 6 óráig tart. Ezt az időt bátran közönségesen elfogadottnak tarthatjuk és ezen időhöz szabván a legjózanabb étkezési időt, az alvás és étkezés szempontjából a testgyakorlatokra általánosan a következő idő használható. 6 ó. 30 pr.-től 8 ó.-ig. 8-kor reggelizés. 9 ó. től 11 vagy 12-ig ismét alkalmas idő a gyakorlatokra. 12 vagy 1 órákor ebéd. 3, illetőleg 4 órától 8-ig gyakorlati idő. Az estéi után 9-től 10 óra 30 perczig sétálás — Ezen délelőtti és délutáni nagy időköz a tíz órai és oszonnai étkezés által szakítottatnék meg. Azonban miután a reggeli és ebéd közt csak 6 órai köz van, nem is szükséges ilyen étkezési mód mellett a 10 órai. Mig az ebéd és vacsora 8 órai idejének közép táján helyes valami kevés, könnyű ételt enni. De ilyen étkezés mellett a vacsora 9 órára is tehető.

Most már, hogy a délelőtti és a délutáni időnek mely része a legalkalmasabb a gyakorlatokra, azt az éghajlati viszonyok határozzák meg. A melegebb napokban a gyakorlati idő inkább a kora reggeli és késő délutáni órákra esik, míg télen, különösen a szabadban végzendő gyakorlatok közel délfele üzendők. — A mi éghajlatunk alatt különösen vigyázni kell a szabadtéri gyakorlatoknál, hogy se a nap heve, se a tél hidege ne ártson a testnek. Különben a téli hidegtől nem kell annyira féltetni még a gyermeket sem, hogy futni sem engednők őket

Hogy az így megállapított időben milyen gyakorlatokat és meddig üzzünk, az más kérdés, csak azon elvet jegyezzük meg, hogy a lefekvés előtti gyakorlatok ne legyenek nagyon fárasztók. Ezen elv ellen vétenek nálunk az egyleti tornázásban leginkább. A gyakorlati órák is nagyon későre vannak téve; sok helyen kilencz óráig is tornásznak. Ebből aztán azon kettős baj származik, hogy a testgyakorlat az étkezés és lefekvés közt nagyon kevés idő van. — A ki teheti inkább a kora reggeli órákat szentelje testi ereje fejlesztésére, mint a késő estiekhez.

Paedagogus.

Testedző játékok.

Tekzés.

Nálunk az erdön játszik. A játékszerek a következők: 20—40 darab rövid botocska; 1 lapos rövidke fa, melyet a földbe úgy ütnek be, lejtős vagy dombos helyen, hogy külső vége vízszintes legyen (palló), továbbá egy rövid gömbölyű kis darab fa, mely egyik végén lapos, másik végén hegyezett (teke), tehát süveg alakú. Ezt ráteszik a pallóra. A botocskákat pedig 20—40 lépésnyire a pallótól szé hányják. A játék így kezdődik: a játszók két csapatra oszlanak, mint a várszögesnél, külsőkre és belsőkre. A belsők egy-egy botocskát vesznek kezükbe s a palló körül helyet foglalnak. Mindenik helyét egy kis gödör jelzi. Egyik elüti a tekét a pallóról botocskájával úgy, hogy mind a teke, mind pedig a botocska messze elrepül. Ekkor a belsők mindnyájan kifutnak a botocskákért, a külsők pedig arra törekednek, hogy a tekét valamelyiknek gödrébe tegyék, mi végből egyet maguk közül a palló mellé rendelnek „felsütőnek”. Midőn a belsők kifutnak, akkor a külsők a

tekét bedobják a felsűtőnek. Ha a felsűtés megtörtént, vagy pedig a teke kifogatott, akkor a külsők elfoglalják a belsők helyét s viszont. Főczél, hogy minél több botocskája legyen mindeniknek. Később csak akkor futnak a botocskákért, mikor a teke messze elrepült. Azután a hány botocskája van akármelyiknek, annyiszor üti el a tekét egymásután.

Gujázás

A gujázáshoz kell egy körülbelől 60—80 cm. hosszú, hüvelyk vastagságu sima, könnyű bot és egy 6—8 cm. hosszú pálczika.

A hosszabb a „gujaütő“, a rövidebb a „guja“.

A átszők (bármennyi lehet) két egyenlő erős és ügyes csapatra oszlanak Egyik kűnn, a másik benn van.

A benlevők egyike, a gujaütő botot marokra fogja s a keze felett keresztbe az öklére fekteti a guját. Azután egy gyenge lökéssel felhajtja s a bottal elüti. A többiek vagy kifogni, vagy legalább útjában akadályozni törekednek a guját. A hol megáll, onnan a kűnn levők egyike igyekszik vele megdobni az ütő mellett felállított karót, vagy az ütő körül huzott körbe vetni a guját. Az ütő, akár karóra játszásk, akár körre, ugy a karótól, mint a körtől eláll egy lépést és a beledobott guját visszaüti és ezen visszaütések a hova a guja esik, onnan mér a gujaütő botjával. És a hányat mér, annyi botjok van a kűnlevőknek. Ha esetleg a bedobott guja éri a czőlöpöt (karó), vagy a körbe esik, az ütő leszáll és más áll helyére. Akkor is leszáll, ha a guja oly közel esik a kör széléhez vagy házához, hogy egy bot nem telh ki. Ha a játszők bármelyik csoportja ki tudta csinálni az előre meghatározott mennyiségű, például 1000—2000 stb. botot, akkor következik a büntetés, mely annyiból áll, hogy a nyertesek egyike balkézrel eldobja a guját, a mennyire tudja és a vereséget szenvedtek fel lábra állva a gujáig és visszasántálnak. De ezen idő alatt nem szabad a lábat sem megcserélni, sem leereszteni a földre.

Megesik, hogy az ütő a guját egyszer, kétszer nem éri, ez a kűnlevőknek haszon, mert a kűnlevők egyike a harmadszor kiütött guját lába fejére téve, az ütő felé rugja és a hová esik, onnan dobja meg a karót vagy onnan veti a körbe. Ha háromszor nem éri, leszáll.

KARLSBADI

czipő-külön-
legességek.

Kajári
Dezső

Budapest, Dorottya-utoza 8. szám a.

Ajánlja legdusabb választékban

férfi-, női- és gyermek-czipő-áruit

séta- és promenade-czipőket

a legolcsóbb árak mellett. — Különös figyelemmel
regatta-, velocipédező-, turista- és hegymászó
tornaczipőket, vadász csizmákat

mindennemű bőr- és vászonnál urak, hölgyek és gyermekek részér:
ugymint **Legújabb openkát vagy boeskorokat,**

világos bőr- és gummitalpu czipőket

nagy választékban raktáron tart.

Vidéki megrendelések mérték vagy minta-czipő szerint leggyorsabban cszközöltetnek.

Fischer Győző

városligeti

testegyenestítő és vizgyógyintézete

(ezelőtt Dr. Fischhof vizgyógyintézete)

Budapest, Városliget, Hermina-út 1525.

I. Testegyenestés Hessing módszere szerint történik.

Az intézet kitüntetés nyert az 1899 évi országos kisednevelési kiállítás alkalmával a „Hessing“ gyógy mód meghonosításáért.

II. Vizgyógy mód. dr. Fischhof rendszere szerint alkalmaztatik.

Felvétetnek bennlakó és bejáró betegek

Tramway, Omnibusz, Telefon

Programm bérmentve.

Jutányos árak !!!

Porzsolt Ernő

műépítész és építőmester

építési irodája

Budapest, VIII. Röck Szilárd u. 4.

elvállal mindennemű építkezéseket,
tervek készítését és kivitelét; palotákat,
bérházakat, nyaralókat, tornacsarnokokat,
csónakdákat, versenypályákat stb.

A fertői vitorlázó társaságnak feloslása következtében azonnal és a legolcsóbb áron eladó többrendbeli küllőre és illetve centreboarddal épült

vitorlás csónak és yacht.

Felvilágosításokkal szolgál

KISS ÖDÖN

ügyvéd

→ SOPRONBAN. ←

Specialista vadász- és turista-felszerelésekre

F. TURCZYNSKI

Wien, I Wollzeile 17.

Speciális raktárt tart *teljesturista-vadász- és sport ruházatból urak és hölgyek* számára. Lodenruhák, vízhatlan eső köpenyek teveszőrből és lódenből, valamint havelok köpenyek. Eredeti goisern hegycipők. Szarvasbőr és zergebőr nadrk. zogásörme-kalapok. Turista-tarisznyák és zsákok. Angol flanell- és selyem-ingek. Hegyes jégmászó csákányok aczélből. Láteső üvegek. Bajor hőcipők. Lámpások. Hegymászó-botok stb.

Ajánlják az üzletet: Az alsó Ausztriai vadászati védőegylet, az osztrák turista-club, a német és osztrák Alpes-egylet „Ausztria” osztálya, az osztrák Alpes-club és számos más egyesület.

Mintaszere turistafelszerelések

Herbster Károly mechanikus

ajánlja, mint a világhírű Hillman Herbert Coventry angol cég képviselője:

„Premien Safety“-jét

golyókkal ellátott kormányzóval. A kerekre alkalmazott kaucsuk belül üres, minélfogva kellemes rajt járni rossz utcákon és homokos talajon.

Kapható a legnagyobb varrógép- és velocipéd-raktárban:

Budapest, Károly-körut 3.

„THE MUTUAL“

new-yorki életbiztosító társaság.

Tisztán kölcsönösségen alapul. Részvényesek nincsenek. Alapított 1843.

A világ legnagyobb és legelőnyösebb életbiztosító társasága és a legnagyobb biztosságot nyújtja. Összes biztosítéki alap 1891. január 1-én: 367 millió forintnál több. Fennállása óta a társaság a kötvénytulajdonosoknak 760 millió forintot meghaladó összeget fizetett ki, melyből mintegy 210 millió forint csupán nyereményekre esik.

A kiváló előnyök, melyeket a „Mutual“-nál eszközölt biztosítás nyújt, kitűnnek a következő kötvénypéldaeredményéből, mely szerint a nyeremények a kötvény lejáratánál a biztosított összeget csaknem háromszorosára emelték.

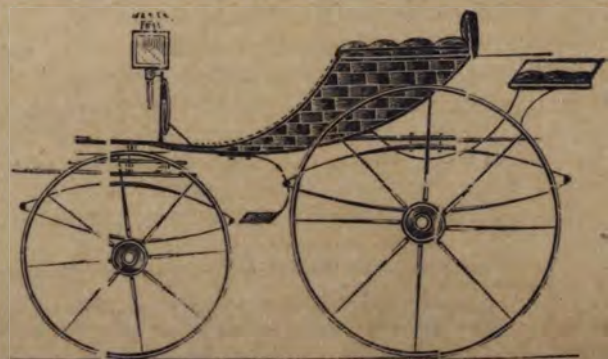
1461-ik kötvényszám (nem tontna) biztosított összeg	2,500.— dollár
Felhalmozott nyeremények	4,981.— „
1891-ben kifizetettelt	7,481.— „
Ellenben összes díjfizetés volt	2,794.50 „
Eszerint tiszta nyeremény	4,686.50 „

A „The Mutual“ kötvényei 2 év után megtámadhatlanok és 3 év után nem válhatnak érvénytelenekké. Hadi kockázat feletten előnyös feltételek mellett (többnyire ingyen) fogadtatik el. Járékbiztosítások különösen jutányosak Minden egyéb tekintetben, ugyancsak ügynökségek elvállalására nézve is bővebb felvilágosítással készségesen szolgál a Magyarországi vezér-igazgatóság, Budapest, Bécsi-utca 5. szám.

Zsigmondi Károly kocsigyára

Imre-utca 7.

Kívánatra árjegyzéket ingyen küld.

KERTÉSZ TÓDOR

BUDAPEST, Dorottya-utca 1. szám
szíves figyelembe megrendelés végett ajánlja a Hígnun-sancellum Kuglizó-golyókat

golyókat 1.10 1.30 1.50 1.70 1.90 2.10 2.30 2.50 2.70 2.85

Egy készlet tartos kemény gyertyánfából készült kuglizó-bábok forint 2.50.

Kuglizó társulatoknak alkalmas nyeremény-díjak Orosz női kuglizó egész szett udvaron is felülhatható egy készlet bábok, golyó és zsinórral 5.25—6.25.

Kerti Flóbert-puska 8—25 forint. Vaszélfábia kiugró bohóccsal 2—8 forint.

Arilton zenélő szekény 6 zeneadarabbal 20 forint. Angol Creque-járdék 10—30 forint.

Lawn-Tennis 28—60 forint. Színes papír-lampionok 15 krtól

80 krtól. Kerti gyertyatartó üveggel forint 1.—, 2.30. Kézi palack-

dugaszoló 1.40. Onnukdó dugaszhoz 70 kr. Szodavárkés-

salád 7—16 forint. Kerti hinta-ágy forint 4.50—6.50. Erős gyermek-

kocsi 7—16 forint. Tornakészlet 8.50—15 forint. Kertizék

lapokra összesen 2.20—3.—. Ujaskerekek 80—1.30-ig.

A „HERKULES“ mulattató melléklete.

PIHENŐ

A „HERKULES“ előfizetési ára a „PIHENŐ“ mulattató melléklettel együtt negyedévre 1 frt, félévre 2 frt, egész évre 4 frt. A „Pihenő“ rá külön előfizetni nem lehet. Előfizetések és hirdetések a „Herkules“ kiadó hivatalába (Budapest VIII., Röck Szilárd-utca 4.) küldendők.

Reviczky Gyula.

A sok nélkülözés vitte idő előtt sirba Reviczky Gyulát, a jelenkor egyik legjelesebb lírikusát. A míg élt, nagyon keveset törődtek azzal, hogy vajjon a költőnek, a ki azokat a megkapó szép költeményeket írta, van-e ebédje, vacsorája? A magyar költőknek élete nem irigylésreméltó s a ki nálunk tisztán a költészetből akar megélni, az el lehet készülvén a lassanként való éhenhalásra. Reviczky igazi költő volt, a ki éveken át abból tengődött, a mit verseiért kapott. S hogy a versírás egymaga mily keveset hoz a konyhára, azt mindenki jól tudja. Időnként munkatársa volt egyik-másik lapnak, nagyon rövid ideig megpróbálkozott a lapszerkesztéssel is, de természetével ellenkezett a másoktól való függés, jobb szerette a koldus szabadságot. Éhezett, fázott, nyomorgott, de szabad volt.

Ám ezt az életet nem bírta meg az ő gyenge szervezete. Tüdejét megtámadta a halálos betegség s mikor aztán a résztvevő figyelem feléje fordult, mikor nemeszívű emberek, a kik nemcsak felismerték benne a nagy költőt, de méltányolták is s szerették volna megtartani a veszendőbe indult életet, a magyar

költészetnek — már késő volt. A nagy közönség is kezdett érdeklődni a halálkölő poéta iránt, a kit addig alig vett tudomásul.

A nagy költők rendes sorsa, hogy csak későn veszi észre a nagy közönség az ő nagyságukat.

A nemzet csak akkor vette észre igazán, hogy ki volt, mi volt Reviczky Gyula, a mikor elvesztette őt. Hányan tehettek szemrehányást maguknak, hogy egész közönyt fogadták egy-egy kötetének a megjelenését! Mert a Reviczky költeménykötetének csak akkor lett igazi kelendősége, a mikor már ott feküdt a kerepesi temetőben. A koszorukat, miket már életében annyira megérdemelt, a ravatalára tették le.

De már erről a szegény poéta nem tud semmit. Nem látja azt a szép emlékoszlopot sem, melyet művész keze faragott s melyet közadakozás emelt a költő sirja felé. Az emlékoszlopot, melyre a költő ez örök szép mondanása van vésvé arany betűkkel: „A világ egy hangulat“.

Igen, a világ egy hangulat. Az embereket a hangulat vezeti. A míg élt Reviczky az volt a hangulat, hogy nem kell észre venni az éhező poétát, a mikor meghalt az lett a hangulat, hogy meg kell siratni.

De hát erről a költő már nem tud semmit.

Reviczky Gyula.

A főváros bolondjai.

— A régi és az új fővárosból. —

Irta: Márkus Miksa.

Mikor a kecskeméti-utcán még nem robotgott át, fűlsértő csilingeléssel Siemens és Halske kocsija és az Üllőről meg Soroksárról bejövő parasztok a „kecskeméti kapu“-nál állottak meg, mikor a hatvani-utcának is „hatvani kapu“ volt a neve és a muzeum mellett lévő rosszhírű „két pisztoly“ kocsma előtt, esteli 8 órákor egymagában senki sem mert elmenni s maga a kert is, hol rövid idő alatt a „szalontai hajdu“ szobra fog állani, veszedelmes csöcselék búvóhelye volt, a honnan este elindult körutjára, kedélyesebb város volt ez a mi fővárosunk, mint most. Az emberek egy nagy csádot képeztek, a hol élénken virágzott emberszólás, a tracscs és csaknem mindenki ismerte a fél várost.

Szükebben voltak egymással és ha a „3 pacsirta“-utcában valaki egy bögrét elejtett, a könyök-utcában (ott volt ez az Andrássy-út helyén) a trécselő vénasszonyok fölkapták fejüket. Találgatták, kinek a fejéhez vágták azt az edényt.

Az utcza rendes alakjait is mindenki ismerte. Azokat a szerencsétlen, istentől elhagyott, félkegyelmű embereket, a kik örökös rémei a félös asszonyoknak és az iskolába járó kis fiuknak. A régi Pestnek és Budának egynehány ilyen ismeretes alakja volt, némelyik még a „világváros“ Budapestet is meglátta.

A legrégebbek egyike az „örült palatinusné“. Kicsiny, sovány asszony volt, a kit a gyerekek már néhány száz lépésről megláttak, mert különös köpenye elárulta. Ez a nem éppen divatos ruhadarab, ezer meg ezer foltból volt összerakva. Eleinte rövid köpenyke volt, de az „örült palatinusné“ szenvedélyesen gyűjtötte a posztó- és szövet-hulladékokat; ezeket négyszögletű kockákra vagdosta és megtoldotta köpenyét. Néhány év után valóságos királyi palástot czipelt maga után. Ennek a szegény asszonynak az volt a rögeszméje, hogy ő József Nádor felesége. A pajkos iskolásfiúk, mikor meglátták, sorsfalat képeztek és harsány hangon kiabáltak: „Geweheraus — itt van az örült palatinusné“.

Az asszony dühbe jött, sarat, kavicst, téglákat dobált a csufolódok után, a kik a szénatérről a kecskeméti utcába szaladtak és a szűk mellék-utcákba rejtőzködtek el, a szegény örült pedig rohant utánuk lihegő palásttal.

Kedélyesebb bolond volt a „Krump Zélig“. Ez a jó ember bejárta az összes vásárokat és mindegyikén árult néhány forintot. Pedig árúja nem volt. Odaállt a piac közepére, a földre egy piros kendőt terített és hangosan kiabálta:

— Három láda áldás eladó. Tessék vegyétek meg. Csak három láda.

Es ha valaki adott neki egy hatost, azt megáldotta és képzeletében lévő ládára egy vonást rajzolt. Mert lelkiismeretesen számom tartotta, hány áldás van egy ladába elcsomagolva.

Debreczenben egyszer eszébe jutott, hogy ő egy láda áldást otthon felejtett. Azonnal elindult érte és gyalog ment Debreczenből Pestig.

Vele egy időben élt Ó-Budán egy mulatságos bolond. Modl volt a neve. Ennek az volt a szenvedélye, hogy a mézárszékekben nagy darab hust vásárolt, aztán kiment a város végére, azt a földre ásta és leste, hogy mikor kelnek ki már az ökrök? A kóbor kutyák jól ismerték Modl ur vetését, nyomában kullogtak mindig és a „vetőmagot“ kikaparták.

Egy napon Modl szerencsésebb volt, mert kísérői valahol elmaradtak tőle. Néhány nap mulva rohant a város-házára és föllármázott mindenkit, hogy kikeltek az ökrök. Fialat tinók temettek.

Kiváncsian kimentek a „szántó-földre“ és Modl örömtől sugárzó arccsal mutatta a komisszióknak — a hernyókat, melyek sűrűn mászkáltak az elrohadt húson. Ezeket nézte ő „fialat ökröknek“.

Határozottan harcziás természetű volt Bodanszky bácsi, a ki a Terézvárosnak volt saját, külön és elismert bolondja. Mikor 1848-ban a verbunkosok Pesten is megfújták a trombitát, kapta magát a jó ur és beállt honvédeknek. Egy pár napig csak csinálta a gyakorlatokat, hanem a legközelebbi parádén, mikor valami friss tábornok szemlét tartott, megtörtént a katasztrófa.

Egy vonalban állott az egész csapat, hát egyszerre csak előrerugtat Bodanszky és a földre dobja puskáját.

A kapitánya dühösen förmedt rá:

— Mit akarsz, te gazember?

— Kapitány ur, adjon nekem dobot.

— Nem takarodol azonnal?

— Ha kapitány ur nem ad dobot, löjön maga.

Ugy kellett erővel elvinni. Haditörvényszék elé állították, hanem ott is minden kérdésre csak azt felelte, hogy neki dobot adjanak. Nem is bántották a bírák.

Bodanszkyval egyidejűleg soroztak be a honvédekhez egy embert, a ki még ma is él és a Károly-körút közönsége, mely a Wassermann meg a Weingruber vendéglőkbe jár, jól ismeri. Ez nem bolond ugyan, hanem rémületesen nagy evő. Az előbb említett, libazsírral főző vendéglőkben, tiztizenkét ember összeáll néha és úgy fizetnek ebédet Hazlingernek, a ki az étlapot végig eszi és még aztán megeszik egy rántottát — 30 tojásból.

Ezt a Hazlingert, valami éles szemű tiszt megtette szakácsnak. Nehéz fárasztó gyakorlatról jött haza egyszer a Házlinger százada és az ebédet kereste. Hát üres volt minden üst. Házlinger uram valahogyan megehült és az egész kompánia ebédjét megette. Ugy könyörögtek neki, hogy mondjon le a hadi dicsőségről.

A „Schmilézer“-t én is ismertem. A „czukor“ (most gróf Károlyi) utcába járó fiúk rémüldöztek, ha meglátták ezt a rongyos alakot, mely balkezeiben hosszú perezces rudat vitt, jobb kezét pedig, melynek hüvelykujja hiányzott, mindenki arca elé tartotta. Beszélni nem tudott, tompa üvöltő hangokat hallatott néha. Azt mesélték róla, hogy hüvelykét gonosz tréfából úgy vágta le a mézárszölegények, a kik fogadtak vele négy krajczárban, hogy súlyos husvágókéssel a körmeit elvágják. Aztán elcsapták az ujjait.

Furcsa tulajdonsága volt annak, hogy a perezért két krajczárnál többet el nem fogadott. Ha valaki négykrajczárt vagy pedig egy hatost adott neki, éktelen ordítást vitt véghez, a perezet kikapta az illető kezéből. Néhány éve találták meg holtan a budai vérmezőn.

A „Toni“ két év előtt halt meg. Különös alak volt. Magas szikár alak, bámulatosan torz fej, melyből hosszú vörös orr ugrott elő. Hülye, savószínű szemek, ritka fogak és a fejtől elálló nagy fülek mutatták, hogy nem egészen rendes eszű ember. Ezt arról ismerték, hogy ötnél tovább nem tud számolni, ötig is úgy számolt, hogy jobb kezével sorban megmarkolta balkeze ujjait és úgy kiálltotta: egy . . . kettő . . . három . . . négy . . . öt . . . tizenegy, tizenkilenc. Sorra járt minden kávéházat a József- és Ferenczvárosban, és ott kávékat fizetett neki szomorú prodrukeziójáért. Ha a stáczió- vagy pedig a soroksári-utcán végig ment, mindenfelől kiabáltak: Szervusz Toni, add ide a pipádat; de ezt a világot ki nem adta volna a kezéből, mióta egyszer puskaport csempésztek bele.

A „Sári-nénit“ néhány nap előtt láttam. A régi jelenet volt újra. A gyerekek, a kikre valami csodálatos hagyomány útján jutnak ezek a dolgok, szaladtak utána és kiabáltak: Sári-néni bum, bum, bum, ő pedig dühből rikácsolya ocsmány szavakkal illette őket, melyeknek refrainja mindig ez! „azok a kutya zsidók“. Mikor ez sem használt, úgy téglákat szedett fel és azokat dobta utánok sovány, erőtlen, vén karjaival.

Két ilyen félkegyelmű hordárja van Budapestnek. Az egyik a Szikszay-nál szokott ülni. A Géza főpinczérnek sok baja van vele, mert akár mit mond neki, ave máriával felel. Ez egész napon át lépcsőkön ül és imádkozik. A másik hordár a fiakerállomásokat keresi fel, pedig tudja, hogy ott „Istóczy“-

Az én tragédiám.

(Egy nevelő életéből.)

Mindenki csodálkozik, hogy művelt ember létemre oly megátalkodott fatalista vagyok.

Persze nem tudják, hogy száz és egy okom van rá nekem, a sors igazi mostoha gyermekének.

Egyébiránt nálam családi nyavalya a „pech“.

Az apám mesélte gyermekkoromban, hogy valamennyi ősrünk — már a meddig t. i. a családfánkat fel bírjuk vinni — tragikus véget ért. Az egyik, ki kömives volt és munkájával szép vagyont szerzett, a saját háza építése közben zuhant le az állványról és szörnyet halt; a másik meg főnyereményt csinált és a váratlan szerencse fölötti örömében megütötte a guta. És így tovább.

Az én életemre is átokként nehezedik dicső őseim sorsa.

A legnagyobb bakot persze akkor löttem, mikor erre az áldástalan pályára léptem, melyről már valamelyik ókori kollegám is — bizonyára nem szép hivatása fölötti lelkesedésében — megmondotta, hogy „nem diiodere...“

Hanem hát elvégre is mit tehetek én róla, mikor olyan szép auspiciumok mellett kezdtem meg.

Első növendékem apja osztálytanácsos volt a kultuszminiszteriumban. Akkor még csak gymnazista voltam,

manipulációknak miatta a „jól megérdemelt“ nyugalomba helyeztetett, minék következtében természetesen lakását is máshova kényszerülve áttenni, a nevelőségéből is kipottyantam.

És itt kezdődik tulajdonképen az én tragédiám.

Akkor már negyedéves bölcsész voltam, lehetetlen volt pályát változtatnom.

Nagynehezen bevégeztem tanulmányaimat és nemsokára keblemen pihent a kutyabőr.

Elértem tehát ezéomat. Tanár voltam.

Dobogó szívvel irtam meg az első pályázati kérvényt. Megirtam azután még vagy néhány tuczatot, de mind hiábá. Minden pénzemet hirdetésekre költöttem, de sikertelenül.

Kezdtém kétségbeesni jövőm miatt. Ha ez így megy, akkor bizony befűthetek a diplomámmal.

Hanem hát élnem kellett. Ha tanári állást nem kaphatok, leszek instruktor.

Ebben már több szerencsém volt. Igen szép kondícióim akadtak.

Nyelv- és zongoramester lettem tekintélyes házmestercsaládoznál. Szerelmes fodrász-legényeket oktattam az esztetika és költészettan művészetében. Nagyreményű rőföskereskedő-segédeknek adtam órát a francia nyelvben és társalgásban.

Nagyon hálás tanítványok voltak azok. Sohasem voltak olyan figyelmes növendékeim. Persze nem igen tudtam velük valami fényes eredményt felmutatni.

Még legtöbbre mentem a szállásadónőmmel. Fodrász nő volt és a laktér felerésze fejében francziául tanítottam. Örökké náthás volt az istenadta és e krónikus nyavalyájának köszönhetette, hogy oly meglepő könyüséggel sikerült elsajátítania az orrhangokat.

Évekig tartottak ezek a gyönyörűséges állapotok és már kezdtem megbarátkozni azzal a tudattal, hogy sohasem lesz máskép.

Végre azonban mégis mosolyogni látszott felém a szerencse.

Hideg novemberi nap volt. Csendes elmélkedésbe merülve üldögéltem szobámban. Ép (sajtból és kenyérből álló) inkullusi ebédemet fejeztem be.

Odakünn sűrű pelyhekben hullott a hó. Elgondoltam, hogy milyen jó dolguk lehet azoknak, a kik a jó meleg kandalló mellől nézhetnek farkasszemét tél urammal. (Pedig talán nincs is tanári diplomájuk).

Egészen fölhevített e gondolat és — dideregre hűztam össze téli kabátta avanszirozott, sok vihart kiállott felöltömet.

Tekintetem az asztalon heverő papírdarabon akadt meg. Egyik napilap legújabb számának egy része volt, mely a

nak csúfolják, a miért ő iszonyuan haragszik és rémitő patáliát csap.

A király-utcának két bolondja is van. Az egyik kora reggeltől késő estig gyufákkal szaladgál és folyton beszél. Egy pillanatig meg nem áll a szája. Haragszik, nevet, perlekedik, rábeszél, szitkozódik, majd ha mindentől kifogyott, értelmetlen szavakat, szótagokat hadar, örült sebességgel. Arca kipirul, szemei kidüllednek, ő szünet nélkül hadarja értelmetlen mondasait.

A régi kedélyes város eltűnt. A nagy kőpaloták, a széles utak, a villamos kocsik kiszorították a szegény embereket a város központjától, ott bujkálnak a külvárosokban. Az emberek csavarognak, rohannak, lökdösik egymást, dehogyan látják meg a nyomorult alakokat, melyek ott suhannak el a házak falai mellett. Pedig nem kell úgy lenézni azokat a szegény bolondokat.

Ez a lenézés csak az élő ember elbizakodottsága. Ha meggondolná az a nagy ur, a ki hintajából nézi a világ folyását, hogy száz év múlva, kiről fognak inkább megemlékezni, az „örült palatinusnéról“, vagy pedig Kádasy királyi tanácsosról, talán kevésbé düllesztene ki mellett.

Mert az „örült palatinusné“ egyik nemzedék, a másiknak adja át hagyománykép, a királyi tanácsos urat pedig már a kortársak is sietnek elfelejteni.

*Apjával a főtörtemmel,
melyet a tanár
Hidlen, Horváth lejegyeztetett
sajátom,
A mely tanár az utolsó,
Ki kömivés...
Tanár igazságomat, nem
könyörömet.*

A d i j.

Nincsen magas hegy, olyan magas.
A völgy se olyan mély.
A hegyre jut egy kis madár
Napfény a völgybe ér.

S lenné a tenger gyöngye bár,
Vagy Alpes bibora,
Elmentem volna szivedért
Szépanyal bárhova.

✱✱

DEÁK FERENCZ szobra.

sajtkereskedő kegyelméből jutott hozzám.

Olvadni kezdtem. Ép kedvenc olvasmányom, az „apró hirdetések“ rovata volt rajta.

Az „uraságoktól levetett férfiruhák“, a „házassági ajánlatok“ és az „egészséges szoptatós dajkák“ között mind üdítő oázis a puszta sivatagban kandikált felém a következő hirdetés:

„Egy helybeli tekintélyes polgári családhoz nevelőül okleveles tanár kerestetik. A magyar és német nyelven kívül megkívánatik a francia, angol és olasz nyelv teljes bírása. Kik hegedűben és zongorában is oktatást bírnak adni és a volapük nyelvet is értik, előnyben részesülnek“.

Rohantam a kiadóhivatalba, hol tudakozódásomra a következő címet kaptam: „Wunder Tóbiás föld-, ház- és háztelekbirtokos és kerületi esküdt; lakik Budán, Kraxelhuber-utza 111. sz. a.“

Kétség és remény közt ingadozó szívvel ballagtam át ős Buda várába. Hosszas keresés után ráakadtam a Wunder ur házára.

Csengetésemre egy tőpörödött anyóka nyitott ajtót.

— Nagyságos Wunder Tóbiás urat kereselem.

— Mi tetszik?

— Csak legyen szives bejelenteni. Itt a vizitkártyám.

— Még aluszik, de majd felkeltem. Menjen be addig a konyhába melegedni.

Szánakozó tekintetet vetve szelős felöltömrre, elcsoszogott Wunder ur önagyságának nagyon mély álma lehetett, mert csak egy jól fertály óra múlva tért vissza a tisztos matróna.

— Tessék bemenni.

Szorongó szívvel léptem be.

Félénken jártattam körül tekintetemet. Sűrű füstfellegek gomolyogtak körülöttem. Nem láttam senkit. Végre az egyik szögletben megpillantottam egy nyugágyat és azon egy mozdulatlan tömeget, mely tűzokádóként fujta magából a füstöt.

Egyszerre megmozdult, és kinos nyögések közt nagynehezen feltápszkodva elém állott.

Miután jól tele fujta arczomat füsttel és egy párszor végig jártatta apró, szürke szemeit czingár természetesen, összehuzta vastag szemöldökeit és kétkedő hangon megszólalt:

— Aztán maga van egy tanár, hé?

— Szolgálatára, nagyságos uram. Okleveles középiskolai tanár.

— Aztán maga tudna tanítani anyyi mindenféle, hé?

— Igenis. A gymnasium és reáliskola összes tantárgyain kívül oktatást adhatok a francia, angol, olasz, arab, török, perzsa és volapük nyelvekben. Azonkívül a zenében is meglehetősen jártas-

lyeit, úgy látszott, sikerült némileg eloszlatnom, mert egyet szíjjantva burnótszelenczéből meglehetősen vergette meg csontos vállaimat husos tenyerével és nyájasan válaszolt:

A szerelmes levél.

sággal bírok. Játsszom hegedűn, zongorán és czimbalmon és a fuvóhangszerek közül a klarinéton és fuvalán. Sőt dudálni is tudok.

Wunder ur képességeim iránti kéte-

— No jó. Maga van egy tudományos ember. Csodálok, hogy még nem lett nagyon híres. (Magam is!) No de nem baj, még viheti sokra. Én sem nem voltam mindig háziur. Hát megpróbál-

juk. Nekem van két gyermek, egy fiú és egy leány. Nagyon okosok a kölykök, de rosszak, mint ördög. Ezeket fog maga tanítani. Nehéz dolog lesz magának, de ha jól megcsinálja, nem fog megbánni, mert én tudok méltányolni az érdem.

Biztosítottam, hogy teljes erőmből fogok törekedni, hogy megelégedését kiérdemelhessem.

A feltételek iránt hamarosan meg egyeztünk. Teljes ellátás és havonként három forint.

Ki volt boldogabb nálam. Én egy háziuri familia nevelője! Oh sors, mily fényesen tetted jóvá mindazt a temérdek szenvedést, melylyel jónak láttad megkísérteni életemet!

Másnap elhagyltam új állásomat.

Wunder ur, új gazdám, özvegy ember volt. Valamikor a nemes hentesiparnak volt hivatott üzője, de valamelyik távoli rokonától szép vagyont örökölvén, felhagyott a mesterségével és felcsapott ház- és földbirtokosnak.

Korán elhunyt neje két nevetlen gyermeket hagyott rá, egy leányt és egy fiút. Wunder ur azonban nagy gazdaságával levén elfoglalva, nem ért rá a gyermekei nevelésével bibelődni. Mostohát nem akart a házhoz hozni. Ne tessék azonban hinni, hogy az árvák iránti kíméletből; oh nem. Nem is a megboldogult hitvestárs emléke iránti tiszteletből, hanem azon egyszerű okból, mert az első nejevel való rövid együtt-lét alatt szomorú tapasztalatokat szerzett a házaselet örömeiről.

De hogy a gyermekek mégse marad-maradjanak anyai felügyelet nélkül, magához vette hajdon huját, Klára kisasszonyt.

Fájdalom, Wunder ur rosszul spekulált, mert rövid idő alatt azon meggyőződésre jutott, hogy két feleség és három anyós körében talán még boldogabban tölthette volna élete hátralevő napjait.

Klára kisasszony ugyanis nem csak a gyermekek neveltetése tekintetében vindikált magának teljhatalmat, hanem csakhamar magához ragadta az egész gazdaság kormányzásának gyeplőit is, úgy hogy Wunder ur öngyászata másodszori nősülés nélkül is megkapta azt, a mitől annyira rettegett: valósággal papucs kormány alá jutott.

Klára kisasszony egyébiránt zsarnoki hajlamai mellett szörnyű puritán jellemű teremtés volt. Az erősebb nem iránt nem viseltetett ugyan valami rettenetes ellenszenvvel, de azért, dacára annak, hogy már vagy négy év-tized vonult el (még pedig tagadhatatlanul nem minden nyom nélkül) fölötte, mégsem akart a férjhezmenésre gondolni.

Pedig bizonyára akadt volna akárhány derék ifjú, ki készörömmest feláldozta volna függetlenségét, nem ugyan a tiszteletreméltó hely háziáért, hanem

azért a néhány száz holdnyi birtokcskáért, a mi a telekkönyvben a kisasszony nevére volt írva.

De Klára kisasszony örök hajdon-ságot fogadott.

Az a férfiú, kit képes lett volna boldogítani, nincs többé az élők között. . .

Azt mondta, hogy a boszniai okkupáció alkalmával a csatatéren lelte halálát, bár én hajlandóbb lettem volna hinni, hogy — Königrätznél.

Eleinte tartózkodó magatartást tanúsított nevelői működésem iránt.

Az igaz, hogy nem is volt irigylendő a helyzetem. Wunder ur egy cseppet sem túlozott, midőn drága magzatait az ördöghöz kegyeskedett hasonlítani.

A kisebbik, Lajos, még csak kilencz esztendő volt. Mindjárt székfoglaló előadásom alkalmával avval kezdte, hogy felugrott az asztal tetejére és végig öntötte tintával egyetlen valamire való nadrágomat.

Nővére, Lujza, két évvel idősebb volt ugyan, de sajnos, annyival pajkosabb is.

Hanem abban az egyben megegyezett a két testvér, hogy szörnyű rút volt mindakettő.

Mintha most is látnám azt a két rút hajju, pupos hátú kis szörnyeteget, a mint szédületes gyorsasággal kerिंगöznek a szűk udvaron a kintorna nyikorgó hangjai mellett, sorra kapkodva a ház vihogó, apró nebulóit.

És, csodák csodája, ezekkel a rakoncátlan, vásott teremtésekkel rövid néhány hó alatt bámulatos eredményt sikerült elérnem.

Klára kisasszony sietett is elismerésének a leghizelgőbb szavakban kifejezést adni és fülem hallatára oda nyilatkozott Wunder ur előtt, hogy ily jeles nevelő, mint én, megbecsülhetetlen kincs.

Napról-napra emelkedtem a Wunder-család becsülésében.

Boldog voltam. Pedig nagyobb boldogságot tartogatott számomra a sors.

Közelgett Wunder ur születésnapja, melyet ő minden évben fényesen szokott megülni.

Az ünnepélyes nap estéjén a rokonok és ismerősök nagy száma ülte körül a Wunder-ház vendégszerető asztalát.

Vidám poharazás közben egymást érték a talpraesett felköszöntők. Wunder ur gömbölyű ábrázata csakugy sugárzott az örömtől.

Hát még mikor előállottak növénydekeim és ékes rigmusokban a jókívánatok egész özönét szórták drága édes atyjuk fejére.

Wunder ur büszkeségtől dagadó kebelével szoritotta magához csemetéit.

Eragadtatása tetőpontra hágott, midőn az ünnepély bekoronázásául én gyujtottam rá egy demosztheneszi szónoklatra. Oly eragadó ékesszólással adtam kifejezést az ünneplés iránti

érzelmeimnek, hogy egy szem sem maradt szárazon a díszes vendégkoszoruban, Wunder ur pedig szinte úszott könyeiben.

A vendégek távoztával Wunder ur nyájas mosolylyal magához intett, és felkért, hogy kövessem szobájába.

Itt ünnepélyes arcczal és a meghatótságtól remegő hangon így szólott hozzám:

— Kedves barátom! Maga van egy nagyon derék ember. Maga van egy becsületes, jóra való fiú. Én magát annyira megszerettem, hogy nem tudnék magától elválni. Látja, én vagyok egy vén ember, ki maholnap meghal, aztán itt hagy két nevetlen gyermek. De én nyugodtan meghalom, ha tudok, hogy jó kezekre vannak bízva. A leányom már innen-onnan nagy lesz. Azt tudom, hogy nem találék neki jobb férj, mint maga. Ha megérünk és Isten is akarja, legyen a maga feleség és tegyen őt boldoggá.

Majd kövé meredtem e nyilatkozatra. Meglepetésemben elhalt ajkamon a szó. Némán ragadtam meg reménybeli apósom mindkét kezét és elhalmoztam forró csókjaimmal.

A nagy örömtől mintegy elkábulva tántorogtam szobámba.

Azt hittem, csak álom az egész. Én a gazdag Wunder Tóbiás veje!

Van-e a világon oly ifjú, kinek szive hangosabban ne dobogna e gondolatra. Jövendőbelim, az igaz, egy fokkal sem szebb az ördögnél, de, a mi fő gazdag, borzasztó gazdag. Szörnyű nagy ur lesz belőlem, valóságos budapesti többszörös háziur.

Örömtánc kebellem tértem nyugalomra.

Gyönyörű álmom volt ez éjjel.

Menyegzőmet ültük. Díszes vendégsereg töltötte meg fényesen kivilágított termeinket. Délszaki növényekkel övezett biboros trónuson ültem én, a boldog vőlegény, oldalomon a menyasszonyok legbájosbika, az én drága Lujzám. Hőfehér selyemruha tapadt karcu termetére és myrtus-koszoru díszlet a rany szőke fűrtjeim. A vendégek egymásután lépnek trónunk elé és hódolatteljesen fejezik ki szerencsekívánataikat. Majd megjelenik a ház lakóinak küldöttsége, élén a ház ékesen szóló mesterével, ki megható szavakban tolmácsolja a lakók érzelmeit. A háttérben hitelezőim derék falanxa dicsőhimnuszokat zeng Fortunának. . . . Megszólal a zene. Tánccra perdülnek a párok. Az ifjak jókedve átragad az öregekre is. Még Wunder papa is neki rugaszkodik és Klára kisasszonnyal oly buzgón aprózza a verbunkost, csak úgy reng belé a pádimentum. . .

Fölébredtem.

Hideg borzongás futott végig tagjaimon, midőn álmomra gondoltam.

Nem vagyok ugyan babonás, de tudja isten, valahányszor valami jót álmod-

tam, mindig az ellenkezője teljese-
dett be.

Sejtelmem ezuttal sem csalt.

Midőn reggel távozni akartam, Zsu-
zsó, a veterán cseléd, a szokásos „jó
reggel“ helyett gúnyos vigyorgással
köszöntött; Klára kisasszony pedig, ki
ép akkor akart kijönni a szemközti
ajtón, úgy visszakapta a fejét, mintha
kisértették látott volna. A szobaleány,
ki a folyosón szőnyeget porolt, ket-
tőzött szorgalommal rázta szemembe a
port. A házmester, ki máskor földig
süllyesztett kalappal köszöntött, alig
hogy a lépcsőn megpillantott, rögtön
belsőfordált az odujába.

Semmi kétség, itt történt valami.

A kíváncsiságtól gyötörve tértem
vissza délben.

Avval fogadtak, hogy a nagyságos
ur gyengélkedvén, ma szobámban fogok
ebédelni.

Kezdtém valami borzasztót sejtteni.

Nem sokáig maradtam ily szörnyű
bizonytalanságban.

Ebéd után egy levelet hozott be a
szobaleány.

Mohó idegességgel téptem fel és
elképedve olvastam a következőket:

„Tisztelt uram! A mellékelt levelet
a szerencsés véletlen juttatta kezeim-
hez. A tegnap esti ünnepély alkalmá-
val eshetett ki zsebéből. Valóban ki-
mondhatatlan hálával tartozom a gond-
viselésnek, melynek kegyelme egy nagy
szerencsétlenségtől mentette meg csalá-
dunkat. Nem érzem magam feljogosítva
arra, hogy önt szemrehányásokkal illes-
sem; de remélem, hogy ezek után be-
fogja látni, hogy köztünk örökre vége
mindennek és mihamarabb szíves lesz
bennünket becses jelenlététől megfosz-
tani.

Wunder Klára.

Reszkető kézzel kaptam föl a mel-
lékelt levelet.

Olyan ismerősnek tünt fel az irás.

„Édes Kontósi ur! Nem tudom mire
vélni hosszas hallgatását. Vagy tán
jelenlegi nagyíri módjában egészen
megfelelnek a közelmúlt szép emlé-
keiről? Ez nem szép öntől, édes Kon-
tósi ur! Hát megérdemeltem ezt én,
ki mindig oly előzékeny, oly jószívű
voltam önhöz?! Igazán haragudnám,
ha nem tudnám, hogy csak a szokatlan
jólét tántorította meg; de ismerve ara-
nyos jó szívét, bizton hiszem, hogy
mihamarabb teljesíteni fogja annyiszor
ismételt ígérését, sőt látogatásával is
szerencsételti szerény hajlékomat, mely-
ben oly hosszú ideig oly sok boldog
órát töltött. Üdvözlé önt

Kardos Betti.

Nem tudtam sirjak-e vagy kaczagjak
adáz sorsom e kegyetlen tréfája fölött.

... A volt szállásadónőm és tanít-
ványom, a művelt fodrásznő levele volt,
kinek hátralékos lakbér és járulécai
fejében 3 fnt 27 krral maradtam adósa
és ki ily szeretetreméltó módon figyel-

meztetett „annyiszor ismételt ígértem“
telje-itésére.

Hasztalan volt mindenemü felvilá-
gosítás.

Pusztulnom kellett.

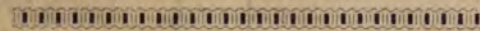
A háziuraságnak pedig fucs lett —
talán örökre.

Sajnálhatják is örökké azok a szána-
lomra méltó teremtesek, a ki majdan
lakóim leendettek!

Mert igazán minta-háziur lett volna
belőlem.

... Évenként csak háromszor
„stájeroltam“ volna nekik.

Kemény Gyula.

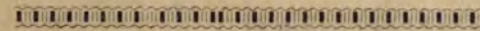

Deák Ferencz szobra.

(Képpel.)

A Széchenyi szoborral szemben van Deák
Ferencznek, a haza bölcsének ülő szobra,
közel a lánczidőhöz. 1887. őszén hullott le a
lepel Huszár Adolf, az oly korán elhunyt
szobrász e művéről.

Nemzeti adakozás emelte a szobrot a haza
bölcsének, kinek érdemei évilhetetlenebbek
az ércznél s emléke élni fog, valameddig lesz
egy magyar a földön.

Ha...

Ha madárrá válnék:
Ablakodra szállnék
Ott danolnék szépet
Szerelemről néked.

Ha harmattá válnék:
Szép szemedre szállnék,
Ott lebegnék lágyan
Pilláid árnyában.

Ha lepkévé válnék:
Virágra szállnék,
Ott ringanám lengén
Azok hímes kelyhén.

Ha bánattá válnék:
Messze, messze szállnék,
Messze, világ végre,
Hogy bú sohse érne.

Róna Béla.

Ne sirjatok!

Ne sirjatok! Nem állhatom
É gyáva, rút siránkozást!
Kacagni kell a bánaton,
Köszöntetek rá áldomást!
Nem tudjátok, mi üdv, mi kéj,
Nevetni kint és bánatot, —
Ha zúgva szív viharja kél,
Közé kacagni egy nagyot!

Haha.

Ne sirjatok! Könyekkel el!
Hagyjátok jobb napokra majd!
Gyöngyharmat, ah, öröme kell;
A búra-bajra gúnykacaj!
A sors volt ebbe' mesterem:
Kacagni . azt, már jól tudok,
A könyvet . még nem ismerem,
S ki tudja, rá mikor jutok!

Haha.

Vojtkó Pál.

Libbenő fény.

— Elbeszélés. —

Irta: Molnár Gyula.

A Pook előbb visszahorkan, aztán
megijedve nagyot szökken, könnyű ter-
hével örületen vágatni kezd. Az ut ki-
gyózáva szürkéllik tova, veszélyes ka-
nyarulatokkal. Etelka kisasszony a ré-
műlet vad kétségbeesésével fogózkodik
meg a nyeregbe és összes hidegvérére
van szüksége, hogy alá ne zuhajjon a
rohanó paripáról.

M. Raoul látja, hogy Etelka kisas-
szony veszve van, ha idejében nem segít
rajta. Örületen csapkodja lovát, utól
akarván érni a halálos kink között
vonagló amazont. Megkezdődött az a
vad futás, melyről csak olyannak lehet
fogalma, ki az ily helyzet kinaít át-
élte. Elöl a fiatal leány tajtékozó lován,
szétomlot hajfürteivel, mikbe bele-bele-
kapott a hüs szellő. Utána a francia
nevelő a halálos aggodalom fájó kife-
jezésével arczában. Tudja, érzí, hogy
itt most oly játék forog szóban, melyet
okvetlenül meg kell nyernie. Hiszen jó
lovasnak tartották, ezt be kell bizo-
nyítani, ha mindjárt bele is hal...
Aztán a kötelességérzet... hiszen az
atya reá bizta gyermekét... Sértet-
lenül kell visszaszolgáltatnia... Hát
a szerelme, mely imé majd megtébo-
lyítja a férfit...

Mint a tör, nyit utat szívébe a sajtó
fájdalom... Egy évezrednek tűnik fel
előtte az a néhány röpke percz, mely
alatt ez a vágatás tart...

A ló, mintha sejtene, mintha érezné
mily kín járja át a lovasa szívét, vadul
nyargal társa után.

A távolság mind kisebb-kisebb lesz...
A remény csillan meg az ifju ember
szemeiben... Egy kis bátorság még
és a leányka mentve van...

A Pook, a megvadult ló azonban
visszaretten attól a körakástól, mely
az ut baloldalán a víz levezetésébe
szolgál... Felágaskodik és nagyot
ugrik: a ló és lovasnője eltűntek a
jobb oldalon tátongó mélységben...

Vad, szivrepesztő kiáltás tör elő a
nevelő ur kebléből, szemében az örület
futó fénye csillan meg, a mint lováról
leugrik az utra. Vége, vége van...
Azt sem tudja, hogy kapta meg azt
az ösvényt, mely levezet a mélybe...
Mint egy automata rohant le a mes-
gyén, kimeresztve szemeit a kétségbe-
esés kínos érzetével... Háttha össze-
zuzta magát a kiálló sziklákon, vagy
esésében úgy vágódott valamelyik cser-
jéhez, hogy a szép leánynak immár
roncsai maradtak meg... Igazán,
észtepő gondolat... Megörjítő gon-
dolat...

(Vége következik.)

KIRNER JÓZSEF

cs. és kir. udvari puskaműves
az olasz király ő Felségének udvari szállítója
BUDAPESTEN.

ALAPITTATOTT 1808. ÉVBEN.

Raktára: Gyára:

IV. ker.

VII. ker.

Szervita-tér 2. sz. Rózsa-utca 7. szám.

Dúsan ellátott raktár legújabb szerkezettű kettős vadász-fegyverekből, golyó-fegyverek, forgó-pisztolyok, salongfegyverek és pisztolyok, töltények és vadászszerekből, melyeknek jóságáért kezeskedik.

→ Árjegyzék kívánatra bérmentve. ←

Steiner Armin és Ferencz

érozáru gyára
Budapest, VI. ker. ó-utca 12. sz.

Szállít mindenféle

érezőtési és préselesi munkákat

a legjutányosabb áron.

Érmek. Versenydíjak. Egyleti jelvények.

Neumann Ignác

cs. és k. szabadalm. festészeti
műintézet és fényirdája

Budapest, vaczi-körut 7. sz.
szállít mindennemű jelzőablakot 2 frtéért, ezen kívül mindennemű gyapju- vagy selyemzászlókat, czimereket és egyéb feliratokat

Tanulók csoport fényképeit
1 frtéért.

Ezen kívül olajfestményü- és krétarajz-arczképeket bármely beküldött fénykép után 6 frttól fölfele.

Minden létező
cigaretta-
pirok között a
legtökélete-
sebb és felül-
multhatlan,
a
valódi francia

szivarkapapiros:
Le GLORIA

Joseph Bardou & Fils-től

Perpignan és Párisban.

60 nagy arany érem, 16 nagy diszokmány,
20 „Hors Concours“ okmány.

Hüvely-különlegességek: „Le Gloria“ és
„Vrai Goudron“.

Kaphatók minden norinbergi és papir-nagykeres-
kedésben, valamint minden dohány- és szivar-
tőzsdében.

Különlegesség: Prince of
Wales férfi-övek.

LAWN TENNIS CZIPÓK.

Az összes sport-
nemekhez szük-
séges ruházati
cikkek u. m.

verseny és
fraining
INGEK,

nadrágok, sapkák és czipók legna-
gyobb raktára.

Sigmund József

Budapest, IV. Városház-utca 2-4

Az iskolai tornázás összes ruházati kellékei.

FLANELL INGEK.